

Адыгеим ипрофсоюз организацие зызэхашагъэр илэс 90-рэ мэхъу

**Адыгэ Республикэм
ипрофсоюз движение
иветеранхэу,
ипрофсоюзхэм ахэтхэу
лътэныгъэ
зыфэтшыхэрэр!**

Мэфэк! шлагъом — Адыгеим ипрофсоюз организацие зызэхашагъэр илэс 90-рэ зэрэхъурэм фэш! тыгу кыддеу тышъуфэгъуш!о!

А хъугъэ-шлагъэр республикэм ипрофсоюз движение итарихъ шлагъо ублапэ фэхъугъ. Народнэ хъызмэтым хэхъоныгъэ егъэшлыгъэнымкӀэ, цыф жъугъэхэм тхакӀэрэ еджакӀэрэ ягъэшлэгъэнымкӀэ, лӀошлэнмыгъотыныгъэм ебэныжыгъэнымкӀэ, лэжъакӀохэм яфитыныгъэхэмрэ яфедэхэмрэ якъэухъумэнкӀэ Адыгеим ипрофсоюз организацие хэм мэхъанэу ялэм уасэ фэшлыгъуай.

1941 — 1945-рэ илэсхэм шылэгъэ Хэгъэгу зэошхом илэхъан ти Родинэ икъэухъумэн Адыгеим ипрофсоюз хэм ялахъышхо хашыхагъ, ахэм улагъэхэмрэ фронтым шылэхэм яунагъохэмрэ лӀпылэгъушхо арагъэгъотыштыгъ. Зэоуж лъэхъанми хэгъэгу изетегъуцожьынкӀэ профсоюзхэм лӀфышхо ашлагъ.

ЗэхъокӀыныгъэ инхэр зышыкӀогъэхэ лъэхъан кӀынми республикэм ипрофсоюз органхэм общественнэ организациеу кызытэтенэжыныхэ зэралгъэ-кӀыгъэм имызакъоу, лэжъакӀохэм яфедэхэр икъоу кӀэгъэгъунэгъэнхэм, обществэм зыпкытыныгъэ хэлъыным атегъэпсыхъэгъэ социальнэ-экономикэ зэфыштыкӀэ элэпэчыгъэхэм язылахъуи хъугъэх.

Адыгеим ипрофсоюзхэм я Федерацие нӀпэ республикэм иобщественнэ организацие анахъ инэу шыт. ЛэжъакӀохэмрэ лӀошлэнхэр язытыхэрэмрэ азыфагу лътэныгъэрэ цыхъэзэфэшлыжыныгъэрэ илӀынхэм, ахэм яфедэхэр зетэфэнхэм атегъэпсыхъагъэу ипрограммэхэм кӀащыдӀэлъытгъэ пшъэрылхэр теубытагъэ хэлъэу ащ егъэцӀакӀэх, тиреспубликэ псынӀкӀэу хэхъоныгъэ ышлыным ишъыпкӀэу фэлажъэ.

Тиреспубликэ ипрофсоюз движение тапӀкӀи зызыриушъомбгъуштым, тыхэгъэгу исоциальнэ-экономикэ хэхъоныгъэ чанэу зэрэхэлэжъэштым тицыхъэ тель.

Ныбджэгъу лӀаплэхэр, псауныгъэ пытэ, насып, шылӀкӀэ дэгъу шъуилэнэу, мамырэу шъупсэунэу тышъуфӀала!о!

**Адыгэ Республикэм
и Лышхъэу
ТХЪАКӀУШЫНЭ Аслъан**

**Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхъаматэу
Владимир НАРОЖНЫЙ**

Хэгъэгу зэошхом изы пычыгъоу «МэшлӀо десантыр» зышылагъэр илэс 71-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ зэхэхъэ тыгъуасэ лы-хъужьхэм яшлэжъ саугъэтэу Мыекъуапэ дэтым дэжъ шыкӀуагъ. Ащ хэлэжъагъэх республикэм игъэцӀкӀӀо хэбзэ къулыкӀухэм ялы-кӀохэр, Хэгъэгу зэошхом иветеранхэр, ныбжыкӀэхэр, нэмыкӀхэри.

1942-рэ илэсым, чӀэпыогъум, Мыекъуапэ иаэродромэу нэмыцхэм аштэгъагъэр шхъафит ашыжыныу советскэ дзӀкӀолӀ 42-рэ зыхэт десантыр Мыекъопэ аэродромым парашюткӀэ кырагъэтӀысэхыгъагъ. ТакыкӀ 30-рэ кӀогъэ зэо эпэуцужьым тидзӀкӀолӀхэм лы-хъужьныгъэ шызэрэхъагъ. Хэгъэгу зэошхом итарихкӀэ анахъ мэхъанэшхо зилэ хъугъэ-шлагъэхэм ар ащыц хъугъэ. Зэхэхъэм кышыгушылагъэх контр-ад-

Лыхъужьныгъэу зэрэхъагъэр цыфхэм ащыгъупшэрэп

миралэу Тхъагъэпсэу Мэджыдэ, АР-м иветеранхэм я Совет итхъаматэу Къоджэ Аслъан, УФ-м идесантникхэм я Совет икъутамэу республикэм шылэм ипащэу Виктор Дедовыр, Адыгэ кӀэлэ-егъэджэ колледжым истудентхэр. ТидзӀкӀолӀхэм ялыхъужьныгъэ егъашлэм цыфхэм зэрэхъагъэу ащыгъупшэщтыр, ахэр ныбжыкӀэхэмкӀэ шысэтехыпӀэу зэрэ-щытыштыр кыхагъэщыгъ. ЗӀкӀэми кы-зэралыгъэу, Адыгеир шхъафит шлыжы-

гъэнымкӀэ мы хъугъэ-шлагъэм мэхъанэшхо илагъ.

Зыхэгъэгу кыухъумэзэ зыпсэ зыгъэ-тӀылыгъэ дзӀкӀолӀхэм кызырӀагъо-игъэхэр зы такыкӀэрэ афэшлыгъуагъэх, заом хӀкӀодагъэхэм ясаугъэт кӀэгъа-гъэхэр кӀэралыхъагъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтхэр лӀшъынэ Аслъан тырихы-гъэх.

ЮБИЛЕЙХЭР

Цыфхэм афэгумӀкӀынхэр япшъэрылъ шхъа!

Адыгеим ипрофсоюзхэм я Федерацие зызэхашагъэр илэс 90-рэ мэхъу. Ауужырэ илэс щӀкӀым ащ пащэу илӀр Устэ РуслӀан Байзет ыкӀор ары.

«Профсоюзхэр граждан обществэм мэхъанэшхо ялӀэу хэтых. Социальнэ лӀфыгъохэмкӀэ зэдэгъушылӀгъухэр зыщытшыхэрэм ахэр осэ икӀу зилэ лъэныкӀоу ыкӀи кӀэралыгъом игъусэ кӀуачӀэу зэрэщытхэр тӀлӀэгъу. Загъорэ профсоюзхэр кыдӀжэхэхъащэхэуи мэхъу ыкӀи ар тэрэз. Сыда пӀомэ зыфӀэлэжъэрэ цыфхэм яшлӀогъоныгъэхэр ары кӀалӀэтыхэрэр ыкӀи зыфӀэгумӀкӀыхэрэр. Ащ фӀэдэ зекӀуакӀэр кызыхӀэкӀырэр лӀфӀэу ашӀэрэм уасэу ратырэр зэрӀлагъэр ары».

Урысые Федерацием и Президентэу В. ПУТИН

Тыгу кӀэтэгъӀкӀыжы

1923-рэ илэсым, чӀэпыогъум и 22-м, Адыгэ (Черкес) автоном хӀэкум профсоюзхэм яапӀэрэ зӀфӀэс шы-зэхашагъагъ. Ащ кышцегъа-жъагъэу чӀыплӀэ зӀфӀэшхъафхэм ащылӀгъэ профсоюз ячейкӀэхэр зэхӀагъэхъажых, зыкӀыныгъэ зыхӀэлъ, хӀэку зэхэт профсоюз зэхӀащ. Ар

цыф жъугъэхэр зыхӀэхъэгъэ аӀэрэ общественнэ организациеу мэхъу.

Я 20 — 30-рэ илэсхэм профсоюзхэм заушъомбгъу, народнэ хъызмэтыр кӀэлэ-тыгъэным чанэу хӀлажъэх. Профсоюзым иактив хэтхэм чыракӀохэм лӀф адашӀэ, станхановскэ движением хӀащӀх, ликбезыр рагъажъэ.

(ИкӀгъух
я 3-рэ нӀкӀубгъом ит).

Къалэу Мыекъуапэ ипрокурор ІэнатІэ Іуагъэхьагъ

Урысые Федерацием и Генеральнэ прокурор иунашъоу N 939-р зытетэу 2013-рэ илъэсым чъэпыогъум и 18-м кыдэкІыгъэм тетэу Адыгэ РеспубликэмкІэ къалэу Мыекъуапэ ипрокурор ІэнатІэ Іуагъэхьагъ юстициемкІэ советник шъхьалэу Тхъазэплъ Аслъан. 2013-рэ илъэсым чъэпыогъум и 22-м А. С. Тхъазэплъыр официальнойнэу іэнатІэ Іухьагъ.

Тхъазэплъ Аслъан Сыхъат-бый ыкъор Шэуджэн районымкІэ къуаджэу Шэуджэн-хьаблэ 1977-рэ илъэсым кы-щыхъугъ.

1998-рэ илъэсым сэнэхьатэу «юриспруденциемкІэ» Адыгэ къэралыгъо университетыр кы-ухыгъ. 1999-рэ илъэсым кы-щегъэжъагъэу прокуратурэм иорганхэм къулыкъур ащехьы. Лъэхъэнэ зэфэшъхьафхэм политическэ репрессиехэм зэ-

рар къафэзыхыгъэхэр ухы-ижыгъэнхэмкІэ Адыгэ Респуб-ликэм ипрокурор ілэпылэгъоу, Кошхъэблэ районым ипроку-рор ілэпылэгъоу, Шэуджэн рай-оным ипрокурор ілэпылэгъоу, Шэуджэн районым ипрокуро-рэу Іоф ышлагъ.

Аужырэ ілъэсищым Крас-ногвардейскэ районым ипро-курор ІэнатІэ ылыгыгъ.

Щысэтехыплэу ипшъэрылхэр зэригъэцаклэхэрэм пае мызэу,

мытлоу шлухьафтынхэр кыра-тыгъэх, Урысые Федерацием и Генеральнэ прокурор и Щытхъу тхылъ кыфагъэшъо-шагъ.

Хэбзэгъэуцугъэм игъэпы-тэнкІэ гъэхьагъэу ілэхэм апае Адыгэ Республикэм и Лышхъэ и УказкІэ щытхъуцІэу «Ады-гэ Республикэм изаслуженнэ юрист» зыфилогор А. С. Тхъа-зэплъым 2012-рэ илъэсым кы-фагъэшъошагъ.

НыбжыкІэхэр ащ щылэжъэнхэм фэшІ

Непэ сыхъатыр 11-м ятІонэрэ респуб-ликэ форумэу «ЗэкІэ унэхэр» зыфилогор Мыекъопэ къэралыгъо тех-нологическэ университетым иполитех-ническэ колледж щыкІощт. Іофыгъом кІэцакІо фэхъугъэх Адыгэ Республикэм ныбжыкІэ ІофхэмкІэ и Комитетрэ МОО-у «ЗэкІэ унэхэр» зыфилогорэмрэ.

НыбжыкІэхэр псэуплэ-коммунальнэ хъыз-мэтым Іоф зеришлэрэм щыгъэгъозэгъэнхэр, ащ хэлэжъэнхэ зэралъэкІыштыр агурыгъэлогъэныр, мы лъэныкъомкІэ яшІэныгъэхэм ахагъэхъоныр, нэужым псэуплэ-коммунальнэ хъызмэтымкІэ Іеплэсэныгъэ ахэлъэу гъэсэгъэнхэр ары фо-румум икІэцакІоухэм пшъэрылх шъхьалэхэу зы-фагъэуцужыгъэхэр.

Форумум ныбжыкІэу хэлэжъэштхэм ащы-щых Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ уни-верситетым, Адыгэ къэралыгъо университетым, политехническэ колледжым ястудентхэу псэуплэ-коммунальнэ хъызмэтым изэхэщэнкІэ апшъэ-рэ гъэсэныгъэ зэзыгъэгъотыхэрэр. ЗэлукІэр зыщыкІорэ мафэм эксперт шъхьалэхэм ягъу-

сэу форумум хэлажъэхэрэр республикэм ипсэ-уплэ-коммунальнэ хъызмэт епхыгъэу къэуцурэ Іофыгъохэм ыкІи ахэм язэхэфын тегуцІэштх.

Эксперт пшъэрылхэр агъэцакІэзэ фо-румэу «ЗэкІэ унэхэр» зыфилогорэм хэлэ-жъэштх псэолъэшлынымкІэ, транспор-тымкІэ, псэуплэ-коммунальнэ ыкІи гъогу хъызмэтымкІэ АР-м и Министерствэ илы-кІохэр, Мыекъуапэ инароднэ депутатхэм я Совет идепутатхэр, нэмыкІхэр.

Форумум илофшІэн мафэм зэрэгъэпсыгъэ-штыр: пленарнэ зэхэсыгъоу сыхъатыр 11-м рагъэжъэштхым ыуж ащ хэлажъэхэрэмрэ экс-пертхэмрэ Іоф зыцашІэшт площадкэхэр афа-гошчытх. Ахэр зыфэдэштхэр: «Псэуплэ-ком-мунальнэ хъызмэтым игъэтэрэзыжъын. Ныб-жыкІэхэр ащ хэгъэлэжъэгъэнхэр», «Псэуплэ-коммунальнэ хъызмэтым епхыгъэ бизнесыр», «ЗыгъэлорышІэжъын компаниехэр зэхэцэгъэн-хэр», «Псэуплэ-коммунальнэ хъызмэтым ита-рифхэр гъэнэфэгъэнхэр», ахэм анэмыкІхэри. (Тикорр.).

ШъэжъыекІэ ышыпхъу хэпыджагъ

Адыгэ Республикэм хэгъэгъу кІоцІ Іоф-хэмкІэ и Министерствэ кызырриты-рэмкІэ, чъэпыогъум и 14-м кыще-гъэжъагъэу и 20-м нэс республикэм бзэджэшІэгъэ 56-рэ щызэрэхьагъ. Ахэр — хъункІэн бзэджэшІагъэу 3, тыгъуагъэхэу 28-рэ, гъэпцІагъэ зы-хэлъ бзэджэшІэгъэ 12, нэмыкІхэри. Экономикэм ылъэныкъокІэ хэбзэгъэу-цугъэр гъогогъуи 6-рэ аукъуагъ. БзэджэшІагъэ зезыхьэгъэ нэбгырэ 58-рэ хэбзэухъумэкІо къулыкъухэм агъэунэфын алъэкІыгъ, зэхафыгъэр процент 91-м ехъу. БлэкІыгъэ тхъэмафэм Адыгеим игъогу-хэм хъугъэ-шІэгъэ 17 къатехъухьагъ. Ахэм нэбгыри 8 ахэкІодагъ, 17-мэ шъобжхэр атещагъэхэ хъугъэ. Ешъуа-гъэу рулым кІэрысхэу водитель 60 къаубытыгъ.

Урысые зэнэкъокъоу «Народнэ участковэр» зыфилогорэм ятІонэрэ едзыгъо республикэм зэрэщаухыгъэм АР-м хэгъэгъу кІоцІ ІофхэмкІэ и Министерствэ шъущегъэгъуазэ. Интернетым иамалхэр кызыфагъэфедзэ республикэм иучаст-ковэ анахь дэгур цыфхэм кыхахын амал ялагъ. Анахьбэу амакъэ зыфатыгъэр (про-цент 47-рэ) УФ-м и МВД иотделэу Мыекъопэ районым щыІэм иучастковэ уполномоченнэу, полицием икапитанэу Сергей Лантратовыр ары. Ащ илъэс 45-рэ ыныбжъ, апшъэрэ гъэсэныгъэ иІ, 1994-рэ илъэсым кыщегъэжъагъэу поли-

цием къулыкъу щехьы, ведомственнэ тын зэ-фэшъхьафхэр кыфагъэшъошагъэх.

Тыгъон бзэджэшІагъэ зэрихьагъэу егуцафэ-хэу Краснодар краим щыщ пшъэшъэжъыеу зыныбжъ имыкъугъэр Мыекъуапэ иполицей-скэхэм мы мафэхэм къаубытыгъ. Зэрагъэ-унэфыгъэмкІэ, тикъэлэ шъхьалэ дэт тучан горэм чІэхъэгъэ пенсионеркэм сомэ мини 7 шІуи-тыгъугъ. Тучаным чІэт видеокамерэм ишлуагъэ-кІэ бзэджашІэр хэбзэухъумэкІо къулыкъухэм агъэунэфын алъэкІыгъ ыкІи сыхъат заулэ те-шІагъэу къалэу Ермэлхьаблэ щыпсэурэ ты-гъуакІор къаубытыгъ. Илъэс 17 нахь ымы-ныбжымыи, ыпэкІи ащ бзэджэшІэгъэ пчъагъэ зэрихьагъ. Мы уахътэм следственнэ къулы-къухэм улплэкІунхэр рагъэкІокІых.

Мы мафэхэм Адыгэ республикэ клиническэ сымэджыщым телефонкІэ кырашІыкІи УФ-м хэгъэгъу кІоцІ ІофхэмкІэ и Министерствэ иотделэу Мыекъуапэ щыІэм идежурнэ часть зыкыфагъэ-загъ. Медицинэм илофшІэхэм кызыралуагъэм-кІэ, шъэжъыекІэ зыхэпыджэгъэхэ бзылфыгъэр приемнэ отделением къацагъ.

Полицием икъулыкъушІэхэм зэхэцэгъэ опе-ративнэ-лхыхъон Іофтхьабзэхэм яшлуагъэкІэ мы бзэджэшІагъэр зезыхьагъэр псынклэу агъэ-унэфын алъэкІыгъ. Илъэс 30 зыныбжъ бзыл-фыгъэм шъобж хылыгъэхэр тезыцагъэхэр ыш-нахьыжъ ары. Уголовнэ розыскым илофшІэхэм ар къаубытыгъ, ышыпхъу зэрыхэпыджэгъэ шъэ-жъыери бзэджэшІагъэр зыщыхъугъэ чІыплэм кыщагъотыгъ. Уголовнэ Іоф кызылэуахыгъ, зэхэфынхэр макІох.

ПЕНСИОНЕРСКИЙ ФОНД РЕСПУБЛИКИ АДЫГЕЯ

Сертификат 1800-м ехъу алукІагъ

Мы мылькур социальнэ Іофы-гъохэм язэшІохынкІэ анахьбэу шлуагъэ кызытыгъэ хэкІыплэу тикъэралыгъо кы-щаугупшысыгъэхэм ащыщ. Адыгеир зыпштэкІэ, мыщ фэгъэхьыгъэ программэр зыщыІэм кыщыуб-лагъэу пстэумкІи сертификат 17052-рэ щатыгъах ыкІи унэгъо 8464-мэ агъэфедэгъ. Мары мы илъэ-сым имэзи 9 къақІоцІ ны мылькур кызыушыхьаты-рэ сертификатыр зэратыгъэр унэгъо 1812-рэ мэхъу, 2251-мэ ахъщэр зыпэлуагъэхьанэу кыха-хыгъэм агъэкІуагъ.

Нахьбэу ны мылькур псэукІэ амалэу ялэхэр нахьышІу ашІынхэм пэлуагъахъэ. Мары мы илъэсым унэгъо 1038-мэ псэуплэм пае чыфэу аштэгъагъэр ны мылькур кызыдырагъали апшыныгъ, ар сомэ миллиони 4-м ехъу. Джащ фэдэу унэгъо 1199-мэ мылькур псэуплэ кызырращэфыштым е зэрагъэуцу-тым хагъэхьагъ, ари сомэ миллиони 3-рэ мин 900-рэ фэ-диз, унэгъо 34-мэ кІэлэцІыкІум иеджэн пэлуагъэхьаныр нахь тэрэзэу алытагъ, ар сомэ миллионрэ мин 700-рэ мэхъу.

Пстэуми агу къэтэгъэкІыжъы, ны мылькум фэгъэхьыгъэ Федеральнэ законым 2007-рэ илъэсым кыщыублагъэу кІуачІэ илэ хъугъэ. Унагъоу ятІонэрэ е ащ кыкІэлъыкІорэ сабый кызырэхьухьагъэр ары кызыратырэр. **Хэбзэгъэуцугъэм кызырэдильтырэмкІэ, ар о узэрэфэу бгъэфедэнэу цы-тэп, псэукІэ амалхэр нахьышІу шыгъэнхэм, кІэлэцІы-кІоу унагъом исхэм ащыщ иеджэн е ным ипенсие хэхъо-ным пэлубгъэхьан плъэкІышт.**

Илъэс къэс къэралыгъом ны мылькум хегъахъо, 2007-рэ илъэсым ар сомэ мин 250-рэ хъуштыгъэмэ, непэ сомэ мин 408-м ехъу къашыгъ.

Зэнэкъокъур джыри макІо

УФ-м ПенсиейхэмкІэ ифонд къэбарлыгъэлэс амалхэм апае зэхыщэгъэ зэнэкъокъоу «Доверие» зыфилогор лъагъэкІуатэ. Социальнэ Іофхэм, пенсиейхэмкІэ системэм ишапхъэхэм нахьбэу журналистхэр атырагъэгъушІэнхэр, ахэр икъоу цыфхэм алъагъэлэсынхэр ары пшъэрылх шъхьалэу ащ изэхэщакІохэм зыфагъэуцужыгъэр.

Зэнэкъокъум фытыныгъэ (лицензия) зІлэ хэутыгъэ зэфэшъ-хьафхэм, хэутын Іофым пылъ агентствэхэм, радио ыкІи телеканалхэм ялофшІагъэхэу 2013-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м кыщыублагъэу мы мазэм и 31-м нэс кыдэкІыгъэхэр кырахышІэнхэ алъэкІышт.

Лъэныкъо зэфэшъхьафыбэхэмкІэ анахь дэгъухэр ащ шагъэ-нэфэштх, пстэумкІи 17 мэхъу. ГушыІэм пае, автор анахь дэгъур, теле- ыкІи радиожурналист анахь дэгъухэр, ны мылькум, пенсией зыщызэрэуыгъоирэ Іахьым къэралыгъор кызырэхэ-лэжъэштх фэгъэхьыгъэ программэм, пенсиейхэмкІэ систе-мэм кІэу кыхэхьагъэхэм, нэмыкІыбэхэм афэгъэхьыгъэ Іоф-шІэгъэ анахь дэгъухэр кыхахыштытх.

ІофшІагъэхэр электроннэ почтэкІэ комиссием фатІупшынхэ алъэкІышт. Мары ащ иадрес: **smi-pfrf@fondni.ru**. Джащ фэдэу мы адресымкІи агъэхьынхэ алъэкІышт: **101000, Москва, Потаповский пер., д.5, стр.2, офис 306, Фонд «Народная инициатива»**, ащ пыптхэжъын фае «Конкурс «Доверие».

Зэнэкъокъум пылъ къэбарыр ПенсиейхэмкІэ фондым и Интернет нэкІубгъо нахь игъэкІотыгъэу кырахыштытх.

УФ-м ПенсиейхэмкІэ ифонд АР-мкІэ и Къутамэ ипресс-къулыкъу

Анахь лъэшхэр къэнэфэгъэх

Мы мафэхэм Мыекъопэ гурыт еджаплэу N 13-м «Мама, папа, я — спортивная семья» зыфилогор зэнэкъокъу щызэхащагъ. Хабзэ зэрэхъугъэу, къалэм щыпсэурэ унэгъо ныбжыкІэхэр ары ащ хэлэжъагъэхэр. Мыгъэрэ Іоф-тхьабзэм унэгъуитфымэ зыщауштыгъ, зэшъхьэгъусэхэм аныбж илъэс 30-м шІокІыштыгъэп, сабыеу хэлэжъагъэхэм илъэси 2-м кыщегъэжъагъэу 8-м нэс аныбжыгъ.

Адыгэ Республикэм ныбжыкІэ ІофхэмкІэ и Комитетрэ псауныгъэр гъэпытэгъэным фэлорышІэрэ клубымрэ Іофтхьабзэм кІэцакІо фэхъугъэх. НыбжыкІэхэм япсауныгъэ къэухъу-мэгъэныр, ащ зэрар кыфэзыхьырэ шъон пытэхэм, тугы-ным апыщагъэ мыхъунхэр, спортым фэцэгъэнхэр, унэгъо ныбжыкІэхэм лъэпсэ пытэ ягъэшІыгъэныр арых пшъэрылх шъхьалэу зэхэщакІохэм зыфагъэуцужыгъэхэр.

Илъэс къэс зэнэкъокъур нахь гъэшІэгъон зэралыштым зэхэщакІохэм аналэ тет. Спортым ылъэныкъокІэ унэгъо ныбжыкІэхэм зызэрауштыгъэм имызакоу, лъэныкъо зэфэшъхьафхэмкІэ шІэныгъэу алэкІэлыр къагъэлъэгъуагъ. Джащ фэдэу анахь Іеплэсэхэри кыхахыгъэх. Жюрим зэфэхьысыжъэу ышыгъэм елытыгъэу зэнэкъокъум текІоныгъэр кыщыдзэыхыгъэхэр агъэшІуагъэх. Яцэнэрэ чІыплэр — Сергеевхэм яунагъо, ятІонэрэр — Петровхэм ахыгъэх. Апэ-рэ чІыплэр Ивановхэм яунагъо фагъэшъошагъ.

Зэнэкъокъум хэлэжъэгъэ унэгъуитфыми шлухьафтынэу щай узэрешъошт хьакъу-шыкъу зэхэтхэр аратыгъэх. Псау-ныгъэр гъэпытэгъэным фэлорышІэрэ клубым шлухьафтынхэмрэ яспортзал ыпкІэ хэмылэу узэрэчІэхьащт абонементымрэкІэ зэнэкъокъум хэлэжъагъэхэр ыгъэгъушлуагъэх. Сабый цыкІухэм зэнэкъокъум чанэу зыкызыррацэгъэлъэгъуагъэм пае шар инышхохэр кыратыгъэх.

ГЪОНЭЖЫКЪО Сэтэнэй.

Цыфхэм афэгумэкIынхэр япшъэрылъ шъхьаI

(ИкIгъух. Апэрэ нэкIуб.
кыщыцэжъэ).

Хэгъэгъу зеошхор оклофэкIэ ыкIи ащ ыужырэ илъэсхэм профсоюзхэр хэгъэгум IэпыIэгъушIоу илагъэх, заводхэр, фабрикэхэр гъэкощыгъэнхэм хэлэжъагъэх, улагъэхэм ыкIи иунагъо ис хульфыгъэхэр заом кIуагъэхэм яшIуагъэ арагъэкIыгъ. Чылэхэр, мэкъу-мэщыр

рэзыжъым, промышленнэ предприятиехэри мэкъумэщ хъызмэтри кызытэуцагъэх. Пенсиехэри лэжъапкIэри игъом къамытхэу рагъэжъагъэх. А пстэум къапкырыкIыхэзэ профсоюзхэм ялофшIэн зэблахъун фаеу хъугъагъэ, социальнэ Iофыгъохэр нахь пхъэшэныгъэ ахэлъэу къалэтыхэу ыкIи агъэцакIэхэу аублэ.

Я 90-рэ илъэсхэр тарихъым

Устэ Руслъан

ныгъэм, псауныгъэр къэухъумэгъэным, мэкъумэщ хъызмэтым, къэралыгъо учреждениехэм, культурэм ыкIи фэло-фашIэхэм япрофсоюз организациехэр хэхъэх. IофшIапIэхэм, учреждение зэфэшъхьафхэм ублэплэ

тыгъ Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ иунашъоу «О мерах по улучшению взаимодействия с профессиональными союзами» зыфилорэм. Ащ фэдэ унашъохэр район администрациехэм япэцэхэми ашыгъэх, ахэм яшIуагъэ къэкIо лэжъакохэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэмкIэ.

Аужырэ илъэсищым профсоюзхэм республикэ семинарэу зэхашъэхэрэм профсоюз Iофхэм язэхэщэн, IофшIэнымкIэ хэбзэгъэуцугъэхэм ыкIи IофшIэныр зэрэзэхэщэгъэн фаем нэбгырэ 200-м ехъу фырагъэджагъ. Профкомхэм ахэтхэу ыкIи ятхьаматэхэу нэбгырэ мини 2-мэ яшIэныгъэхэм ахагъэхуагъ. ИкIыгъэ илъэсым кыкIоцI IофшIэным ихэбзэ инспекцие профсоюзым хэт нэбгырэ 600-мэ ятхьаусыхэ тхыль-

Профсоюзхэм я Федерацие аналитическэ гупчэ зэхыщагъ. Мэзищ пэпчэ гъэзетэу «Профсоюзный вестник» зыфилорэр кыдегъэкIы.

Техническэ инспекцием уплэкIун 223-рэ республикэм иIофшIапIэ зэфэшъхьафхэм ащышIыгъ. Хэукъоныгъэ 1061-рэ кыжыгъэщыгъ. Профсоюзым иIофшIапIэхэр ягъусэу IофшIапIэхэм къащыхъугъэ тхьамыкIагъохэу цыфхэр зыхыфыкIуагъэхэр зэхыфэгъэх. Адыгэ Республикэм ит предприятиехэм ыкIи учреждениехэм коллективнэ зээгъыныгъэ 518-рэ ащызэхагъэуцагъ. Псауныгъэр къэухъумэгъэным пылъ цыфхэм ащыщэу коллективнэ зээгъыныгъэхэр зыдашыгъэхэр процент 99,8-рэ мэхъу.

Профсоюзхэм я Федерацие аналитическэ гупчэ зэхыщагъ. Мэзищ пэпчэ гъэзетэу «Профсоюзный вестник» зыфилорэр кыдегъэкIы. 2011 — 2012-рэ илъэсхэм гъэзетхэмрэ журналхэмрэ ыкIи телевидением иIофшIапIэхэм апае зэнэкъокъухэр зэхыщэгъагъэх. Профсоюзхэм яIофшIэн нахь игъэкIотыгъэу ыкIи шыпкъагъэ хэлъэу къэзыгъэлъэгъуагъэхэр кыхагъэщыгъэх.

Профсоюзхэм ахэт цыфхэм апае спорт зэнэкъокъухэр зэхашъэх. ФутболымкIэ, волейболымкIэ, столкIыу теннисымкIэ, шашкэ-шахматхэмкIэ, нардхэмкIэ зэрагъэнэкъокъух, зэрагъэгъэлсэфы.

Аужырэ илъэситфым республикэм ипрофсоюзхэр Iофтхъэбзэ зэфэшъхьафхэу лэжъапкIэм кыхэхмыхъозэ уасэхэм къазэрахахъорэм, пенсиехэр зэрэмакIэхэм, IофшIэн тэрэзрэ IофшIапIэ тэрэзрэ цыфхэм зэрамыIэм афэгъэхыгъэхэм ахэлэжъагъэх.

къэлэтыгъэным яшъыпкъэу хэлэжъагъэх.

Я 60 — 80-рэ илъэсхэм профсоюзхэм правовой инспекциехэр яструктурэ кыхэхъэх, IофшIэн ыкIи псэуплэ хэбзэгъэуцугъэхэр зэрагъэцакIэрэм лыплъэнхэу фитыныгъэ ялэ мэхъу. НыбжыкIэхэм, пенсионерхэм, еджакIохэм, бзыльфыгъэхэм Iоф адэзышIэщт комисиехэр зэхашъэх. Социалистическэ зэнэкъокъухэм ыкIи коммунистическэ IофшIапIэм ябригадэхэм якIэщакIох. Профсоюзым ибаланс клубхэр, стадионхэр, тхыльеджаплэхэр, пионер лагерхэр хэтыгъэх.

Советскэ Союзыр зызэбгы-

зэрэхэхагъэхэр чIыплэ зэфэшъхьаф пстэуми емызэгъ зэхашъэхэр бэу зэращыкIощтыгъэхэр ары. Цыфхэм профсоюзхэр нахь пытэу агоуцагъэх, ары пакIошъ, нахь лъэш хъугъэх, охътэ кыным зыцапсыхьагъ. Профсоюзхэм зыкызырагъэ-лъагъорэм ыкIи социальнэ-экономическэ лъэныкъохэмкIэ еплъыкIэ-екIопIакIэу кыхахыхэрэм ялэтыгъэу хабзэмрэ цыфхэм IофшIапIэ языгъэгъотыхэрэмрэ нахь закыфагъэзагъ, зэгурьIуагъэх, яшIуагъэу къагъакIорэр нахьыбэ хъугъэ.

Зызэхашъагъэхэр илъэс 90-рэ хъурэ профсоюзхэм я Федерацие джырэ лъэхъаным гъэсэ-

Я 60 — 80-рэ илъэсхэм профсоюзхэм правовой инспекциехэр яструктурэ кыхэхъэх, IофшIэн ыкIи псэуплэ хэбзэгъэуцугъэхэр зэрагъэцакIэрэм лыплъэнхэу фитыныгъэ ялэ мэхъу. НыбжыкIэхэм, пенсионерхэм, еджакIохэм, бзыльфыгъэхэм Iоф адэзышIэщт комисиехэр зэхашъэх. Социалистическэ зэнэкъокъухэм ыкIи коммунистическэ IофшIапIэм ябригадэхэм якIэщакIох. Профсоюзым ибаланс клубхэр, стадионхэр, тхыльеджаплэхэр, пионер лагерхэр хэтыгъэх.

организациехэу 605-рэ ащызэхашъагъ, ахэм нэбгырэ мин 50 фэдиз ахэт.

Аужырэ илъэситфым республикэм ипрофсоюзхэр Iофтхъэбзэ зэфэшъхьафхэу лэжъапкIэм кыхэхмыхъозэ уасэхэм къазэрахахъорэм, пенсиехэр зэрэмакIэхэм, IофшIэн тэрэзрэ IофшIапIэ тэрэзрэ цыфхэм зэрамыIэм афэгъэхыгъагъэхэм ахэлэжъагъэх.

Адыгэ РеспубликэмкIэ профсоюзхэм я Федерацие икIэщакIоу 2004-рэ илъэсым Адыгеим щаштагъ «О комиссиях по регулированию социально-трудовых отношений в Республике Адыгея» зыфилорэр. Джащ фэдэу, республикэм чIыплэ щуибы-

хэм ахэплъагъ, хэукъоныгъэхэр кыхыгъэщыгъэх, лъэIу тхыльы 152-рэ къэзытхыгъэхэм яфэдэу агъэтэрэзыжыгъэх.

Я 90-рэ илъэсхэр тарихъым зэрэхэхагъэхэр чIыплэ зэфэшъхьаф пстэуми емызэгъ зэхашъэхэр бэу зэращыкIощтыгъэхэр ары. Цыфхэм профсоюзхэр нахь пытэу агоуцагъэх, ары пакIошъ, нахь лъэш хъугъэх, охътэ кыным зыцапсыхьагъ. Профсоюзхэм зыкызы-зэрагъэлъагъорэм ыкIи социальнэ-экономическэ лъэныкъохэмкIэ еплъыкIэ-екIопIакIэу кыхахыхэрэм ялэтыгъэу хабзэмрэ цыфхэм IофшIапIэ языгъэгъотыхэрэмрэ нахь закыфагъэзагъ, зэгурьIуагъэх, яшIуагъэу къагъакIорэр нахьыбэ хъугъэ.

Дзэ дэщыгъом кыитегушIагъэх

Тыгъуасэ АР-м идзэ комиссарэу Александр Авериным республикэ гъэзетхэу «Адыгэ макъэмрэ» «Советскэ Адыгеимрэ» зычIэт унэм пресс-конференцие кыищытыгъ. Бжыхъэ дзэ дэщыгъоу рагъэжъагъэм, дзэ къулыкъум ишапхъэхэм, нэмыкIхэм ар афэгъэхыгъагъ. Пресс-конференцием комиссариатым иIофшIапIэхэу дзэ дэщыгъом иIофхэм афэгъэзагъэхэр, муниципальнэ отделхэм япашъэхэр хэлэжъагъэх.

Александр Авериным ипэублэ псалъэ кызырэщыIуагъэмкIэ, мы бжыхъэ дзэ дэщыгъом нэбгырэ 400-м ехъумэ дзэм къулыкъу щыхъынэу аныбжы икIугъэу къяджагъэх, ау а зэкIэми мыгъэ якъулыкъу рагъэжъэщтэп. Законом фитыныгъэу кытыхэрэм атетэу а пIальэр зыфызэкIахъанхэри

къахэкIыштых. Мыщ лыпылдзэгъэу нахьыпэкIэ нэбгырэ миным нэсэу дэщыгъо къэс кызырэджэщтыгъэхэр, ащ непэ бэкIэ кызырэщыкIагъэр комиссарым кыхыгъэщыгъ.

Арэу щытми, нэужым комиссариатым ипашъэхэм кызырэIуагъэмкIэ, илъэс зытIуэкIэ узэ-кIэлэбэжъымэ, нахьыбэм за-

гъэбылшыштыгъэмэ, непэ дзэм къулыкъу щызыхы зышIоигъомэ япчъагъэ хэпшыкIэу хэхуагъ. Ары пакIошъ, дзэ

лэапкъэу зыхэтмэ шIоигъор ежъ-ежъырэу кыхэхыыхэрэр бэ хъугъэ. Ахэм янахьыбэм МВД-м идзэхэр, хыдзэр, военнэ-воздушнэ дзэхэм къулыкъу ашахымы ашIоигъу. Джащ фэдэу спортивнэ ыкIи научнэ ротэхэр щылэ зэрэхъугъэхэр къауагъ. Непэ Адыгеим икIыгъэу спортивнэ ротэм зымы къулыкъу щыхыгорэп, ау научнэ ротэу Ростов-на-Дону щылэ ежъ ишIоигъоныгъэкIэ ыкIи ишIэныгъэхэр кыдэлъытагъэу, къулыкъу щыхынуэ агъэкIуагъэхэр щылэх.

Дзэ врачэбнэ комисиим итхьаматэ иIэнатIэ зыгъэцэ-кIэрэ Мамаев Руслъан кызыр-иIуагъэмкIэ, дзэм къулыкъу щызыхыщт кIалэхэм япсауныгъэ изытет нахьышIу хъугъэу пльытэн пльэкIышты. Пчъагъэхэм ар къаушыхаты. БлэкIыгъэ гъэтхэ дзэ дэщыгъом зэра-

гъэунафыгъэмкIэ, ипсауныгъэ изытет ыпкъ кыкIыкIэ дзэм къулыкъу щыхыын амал зимы-лэхэр проценти 5-кIэ нахь макIэ хъугъэ.

Джащ фэдэу журналистхэр зызыгъэбылшыжыыхэрэм пшъэдэкIыжъэу ахыштым, пIальэу дзэм къулыкъу зэрэшахырым зэхокIыныгъэ фэхъуштытэ, нэмыкIхэм къакIэупчIагъэх.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтыр Iэшъынэ Аслъан тырихыгъ.

Къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгея» зыфилорэм иIофшIапIэхэр лъэ-шэу гухэкI ащыхъоу телевидением ирежиссерэу Апсэламэ Нуриет Аскэрбий ыпхъум фэтхъаусыхэх ащ ятэ идунай зэрихъожыгъэм фэшI.

шагээхэм альэныкьоклэ зэхашгээ Урысые фестивалэу «Портфолио ученика» зыфилорэм хэлэжыагь. Зэхэщаклохэм аш илофшлэн осэшлу кьыфашлыгь, диплом кьыфагэшлыошагь. Яя IV-рэ Дунээ фестивалэу «Шаг навстречу!» зыфилоу кьалэу Санкт-Петербург шыкьлауагьэм еджаплэм ия 3-рэ класс исэу Артур Оганесян хэлэжыагь ыкли аных дэгьоу кьяхахыгьээм ащыш хьугьэ. Джаж фэдэу чьюпсым икьэухьумэн фэгьэхьыгьэ республикэ зэнэкьокьоу «Ты мне нужен...» зыфилорэм клэлэеджаклохэр хэлэжыагьэх ыкли я II-рэ шьуашэ зилэ диплом кьалэжыагь.

Къызызэ Гуахыгъэр илъэс 80 мэхъу

Адыгэ республикэ хэушыха-
фыкыгэ этегъэуцожын гур-
ыт еджэпэ-интернатим ныб-
жыкIэу зэхэзымыхэрэр, ма-
кIэу зэхэзыыхэрэр, хафизэ-
хэр ыкIи макIэу зылъэгухэр-
эр арых шеджэхэрэр. Ахэм
аныжэ илъэсыблм кышхэгэ-
жыгэгэу пшыкIуим нэсы.

Еджапlэм тарихъ гъогу
гъэшlэгъон къыкlугъ.
1933-рэ илъасым зэхэзы-
мышхэрэмрэ макlэу зэ-
хэзыххэрэмрэ зыщеджэ-
штхэ учреждение Мы-
екъуапэ къыщызlуа-
хыгъагъ. Сэкъатныгъэ
зилэ сабийхэм зэшъхъа-
фыкыгъэ еджапlэ ялэ зэ-
рэхъугъэм Адыгэ авто-
ном хэкум имызакlоу,
Краснодар краимкlи
имэхъанэ иныгъэ.

Ильэсхэр кыизэкълэлыкляу-
гъэх, джы мары зэхэзымыш-
хэрэмр маклэу зэхэзыххэрэмр
апае кыизэлуахыгъэ еджалэм
лоф зишлэрэр чэпыгъоум и
25-м ильэс 80 хьушт. Непэрэ
мафэм ащ гэхэхэгэшлүхэр илэх,
аужырэр шэпхаклэхэм адиштэ
зэтэгэлсывагъ. Шыцэныгъэм
кыизыдихыхэрэ зэхъоклыны-
гъэхэм кыэкълэлыклоу клэлэцы-
клүхэм яегъэджен зэрзэхашэ-
рэр мы аужрэ ильэсхэм нахь
гэшлэгъон хьугъэ.

2008-рэ илээсым маклэу зыльгэухэрэмрэ хьафизэхэмрэ апае еджаплэм унаклэ кыпа-шыхьанэу рагъжэгъагъ ыкли 2010-рэ илээсым лоньгъо ма-зэм ар кызылуахыгъэу юф ешлэ. 2012-рэ илээсым кышгегъэжы-гъэу еджаплэм ипашэр Лыхьукл Казбек ары.

Хэушъхьафыкылыгъэ еджэплэ-интернатым имэфэкI ехьулэу тэри ащ тыщылагъ. Сэкъатныгъэ зилэ сабыйхэмкIэ мыр ятлонгъэ унэу зэрэщытыр нэрълъэгъу къытфэхьугъ. Учреждением узэрэчIахьэу гуфэбзныгъэрэ зэгурьланыгъэрэ зэрэчIэлъыр къэошIэ. Сабыйхэр ащ щэгупсэ-фых.

**Непэрэ мафэм ехуылэу
Адыгэ республикэ
хэушъхафыкыгыгэ зэ-
тегъэуцожьын гурыт
еджэлэ-интернатим зэ-
хэзымышхэу ыкли маклэу
зэхэзыххэу кIэлэеджэ-
кIо 84-рэ чIэс. Ахэм
ащыщэу процент 70-р
чэци мафи ащ щыл. Нэб-
гырэ 48-р Адыгеим щыц,**

Краснодар краим кийкыгээр нэбгырэ 24-рэ мэху, Чэчэн Республикэм щыццэ кIэлэскыкIу 12 рагдаджэ. Лэпкыбэм кяхэкIыгьэхэми, зыныбжэ имыкыгьэхэм лъытэныгьэ зэфырызэу, нымджэгьуныгьэ азыфагу илху здеджэх.

Хэушъхьафыкыгыгэ програм-
мэм тетэу сэкьатныгыгэ зилэ
сабийхэм лoф адашлэ. Гушылакы,
еджакы, тхакы, Интернетым
игэфедакы клэлэцыкыхэм
арагашлэ. Джащ фэдэу ахэм
спортыр шу альэгуным, лoф-
тхэбзэ зэфэшъхьафхэм мы-
улытэхэу ахэлэжънхэм еджа-
плэм мэхъанэшхо шьраты. Ащ
нэмыкыгу, сабийхэр лэшлэгэ
зэмыллуужыгыхэм афэкьулаин-
хэу агъасэх.

Зипсауныгээ зэщыкыогээ сабайхэр ялэгъухэм кяхэмыщынхэм фэшл еджаплэм иадминистрације кьэлэ ыкли республикэ кьулыкыу зэфэшхьафхэм зээгъыныгъэ адишыгъэу лофтхьэбзабэхэм ахэр ахегэлажьэх. Еджаплэм компьютерыр зэрэщызэрагъашлэрэм имызакъоу компьютер Гупчэу «Турбо» зыфилорэм ныбжьыклэхэр маклох.

Кыхыгъэщыгъэн фæе сæна-
ушыгъæ зыхæлхæ, гъæхъгъæ-
шлухэр зилæх ныбжыкълæхэр
мымакълæу мыхэм ззрахэтхэр.
Гуцылæ пае, я 11-рæ клас-
сый ис Ибрагим Нинцæвыр
ушæтын ыккк творческæ лоф-

Урысые Федерацием
гъэсэнэгъэмрэ ш1эны-
гъэмрэклэ и Министер-
ствэ иунашъоклэ клэлэ-
гъэджэным чыгъэфедэ-
рэ шык1ак1эхэмклэ уп-
лъэк1ун площадкэу еджэ-
плэ-интернатыр аштагъ.
Джащ фэдэу 2013-рэ
илъэсым зэхашэгъэ Ду-
нэе проектэу «Экологи-
ческая культура. Мир и
согласие» зыфилорэм
еджаплэр хэлэжыагъ ык1и
диплом кыфагъэшъо-
шагъ. Ащ нэмык1 гъэхъэ-
гъэш1уэхурэ гъэсэнэгъэм
иучреждение илэх.

1995-рэ ильэсым кышыгыз-
жагызу клэлэегаджэхэм ыкли
ны-тыхэм апае «Дефектологический всеобуч» зыфилорэ
курсхэр еджаплэм кышыззе
луахыгъэх. Клэлэегаджэхэм
яегъэджен сыхъатхэр эрээзе-
хашэхэрэр ильэситлүм зэ ны-
тыхэм арагэльэгу. Тэрээзе
зэхэзымыхыхэрэм шлэныгы
ягъэгъотыгъэнымклэ шыкълэу
агъэфедэхэрэр кыфалуатэх.
Ильэс пчыагъэ хуыгуэ «Ны-
тыхэм апае университет» зы-
филорэ дэпкъ гъээтыр еджаплэм
кышыдагъэкли. Зэхэзымышхэр-
эм е макълэу зэхэзыххэрэм
узэралээщтым, пэшорыгъэшэу
узыр кызырэхэбгъэщыштым
ыкли ащ фэдэ сабийхэм шлэ-
ныгъэ зэрйагъэгъотыштым афэ-
гъэхыгъэ тхыгъэхэр гъээтым
кыхъэх. Ащклэ непэ еклопакълэу
шылэхэмклэ медицинэс илофы-

шлэхэр, сурдопедагогхэр, психологхэр ны-тыхэм адэгуащэх.

Сэкватныгыз зилэ сабыхыэр кызэрыкыгыгэхэ унагохэмрэ еджапэмрэ зэгусэхэу 10ф зедашлэ. Хэушъхафыкыгыгэу зылдэлъжэхэрэ унагохэри кьахкых. К1элэлц1к1ур еджап1эм кызэрэч1хъаг1эм тетэу унагоу кызэрыкыгыгэр зэрагашлэ, ахэр гумэк1ыгоу ззуал1хэрэм, сабым1эр ны-тым1рэ зэпхынг1эу азыфагу ильым зацаг1эгъуа зэ, ядэж маклох. Ны-тыхэм ар кьашъхапэ ык1и гумэк1ы-гохэм ядэгъзызыкынк1э к1элэ-егъаджэхэр 1элп1эгъу кьазэрэ-фэхъухэрэр кыхаг1эгъшы.

**Мы еджаплэм loф шы-
зышлэхэрэм ясэнахьат
хэшылыкышхо фырылэу,
ытхыу хэлъу япшэ-
рылхэр агъэцаклэх.
Кlэлэгъэджэ 51-у еджа-
плэм лутым шыцэу ап-
шээрэ категориэ нэбгы-
рэ 33-мэ, апэрэ катего-
риэ 18-мэ ял.**

Джац фэдэу «АР-м народнэ гъэсэнэгъэмкӀэ изаслуженнэ юфышӀ» зыфилорэ шытхуцӀэр нэбгыри 4-мэ къалэжыыг, «УФ-м народнэ гъэсэнэгъэмкӀэ изаслуженнэ юфышӀ» зы нэбгырэ хуыг. Нэбгыри 7-мэ «УФ-м народнэ гъэсэнэгъэмкӀэ иотличник», нэбгырэ 12-мэ «УФ-м гъэсэнэгъэмкӀэ илофышӀэ гъашуаг», зы нэбгырэм «УФ-м физическэ культурэмкӀэ иотличник» зыфилорэ шытху-

ц|эхэр к|афаг|эш|ошаг|эх.

Непэ гъэхъагъэу ялэхэм зэ-
рарыгушхохэрэр гушыгъэу ты-
зыфэхъугъэ кIэлэегъаджэхэм
къыталуагъ. Зы унэгъо лужу
фэдэу ежъхэри ахэм рагъа-
джэхэрэри зэхэтхы. Гүфэбэ-
ныгъэу, згурылоныгъэу азы-
фагу илтым ар къеты.

— Силофшэни, сабыеу сы-
зыхэтхэри шу сэлъэгъух, —
elo урысыбзэмрэ литературэм-
рэкӀэ яклэлэегъаджэу ХьацӀцӀ
Хьалимэт. — ГукӀэгъуныгъ,
гүфӀэбныгъэ пхӀжӀэу, клӀэ-
еджакӀом апӀрапшӀэу гушылакӀ
ебгӀэшӀэн фӀае. АпӀу мы
еджакӀэм сыккызырӀэкогъагӀэр
непӀ фӀэдэу ккӀэсӀшӀэжыь.
Ашыгъом еджакӀэм ипӀэцагӀэр
Шъаукъо КӀэплӀан ары. Мыш
лоф шыпшӀэныр лӀшӀэхэу з-
рӀэшымытыр ащ ккысылогагӀ.
АпӀрӀэ егӀгӀэджӀэн сыхъатым
сызӀкӀом, сабыеу зӀхъэзым-
хыхэрӀэр ккысыздӀэгущылӀэхэм
лӀшӀэхэу згӀӀэшӀлӀэгогагӀэ. Шып-
ккыу плон хъумӀ, апӀрӀэ илӀэс-
хэм ккын дӀхӀэкӀае слӀэгъугъэ,
ау мӀклӀ-мӀклӀэу сесагӀ. ИлӀэс
27-рӀэ хъугъэ лоф зышчыслӀэрӀ
ыкӀи сыккызырӀэлухьагӀэмклӀэ зы
мафи сырыклӀэгъожӀэу ккых-
ккыгӀэп.

Ягъяджэн сыхьатхэр гъ-
шлэгонзү зэрээзхачэхэрэр нэ-
мык! к!лэлэггяджэху тызы-
дэгущылагъэхэми кытфалотагъ.
Сабыеу зэхэзымыхыэрэр е
мак!зу зэхэзыхыэрэр зэрэрагъ-
джэрэ шык!эм, нэрыльэггу
!эпы!эггуу агъэфедэхэрэм та-
шагъэгъозагъ.

**Сабыеу зэхэзымыхырэм
гушылакэ, тхакэ, еджа-
кэ ебгэшлэнхэр псын-
клэп. Арэу шытми, мы
еджаплэм шылажьэхэ-
рэм ар дэгъоу кьадэхъу.**

Сэкъатныгэ зилэ сабийхэм
еджаплэр кызаухыклэ, адырэ
цыхфхэм афэдэу псэушунхэу
гьэсэгьэнхэр ары аных пшэ-
рылэ шьхьалэу пашэхэм
клэлэеджэхэм зыфагъэуцу-
жыырэр. Мы еджаплэр кэзы-
ухыгэ клэлэеджаклохэм ащы-
щыбэ Москва, Краснодар ыкли
Мыекьуапэ адэт апшэрэ еджа-
плэхэм, колледжхэм ачлахьэх,
ягъэсэнныгэ лыагъэкьуатэ.

ПІАТІЬКЬО Анет.

Сурэтхэр Іэшынэ Аслъан
къытырихыгъэх.

Ныдэлъф мэкъамэхэм ялъагъу

(Урысые Федерацием инароднэ артистэу, композиторэу Нэхэе Аслъан игукъэкыжхэм ащыщэу чъэпыогъум и 19-м кыыхэтыутыгъэм кыкылъэкю).

Консерваториер

(Пэубл)

— Сыд фэдэ сэнэхьатэ кы-хэпхыгъэр? — зэгорэм Баль-зак еупчыгъ ыкъоу Оноре.

— Сэ сыгу зыфаклорэр ли-тературэр ары.

— Уиакъыл уиежьба?

— Тесубытагъ — тхакло сыхъушт.

— Энэгуягъо сэдэкъэхэдэ щылаклэм угу фэклоклэ, — кылуагъ янэ.

— Ары, — хэцэтэки кы-луагъ тым, — сымэджэщ пэ-клорым телыхьаным клэхьо-псырэ цыфхэр щылэх.

— Оноре, — кылуагъ ным, — о сэнэхьатэу кыхэпхы-щтыр тэ дгъэнэфэгъахэ: но-тариус ухъушт.

— Хау, тян.

— А, насыпынчъ, — иклэ-рыклэу кыпидзэжьыгъ ятэ, — тхэкло сэнэхьатым узфищэн ылъэкыщтыр пшлэрэба? Ли-тературэм пцэу е пцылэу ушыщтын фае.

— Пцэу сыхъушт, — къа-риложьыгъ клалэм.

А. Кузон. «Жизнь замечательных людей».

Гете цлэрылом мырэуштэу ылогъагъ:

— Псэунэу ыкли шхьафи-тыныгъэ илэнэу зифэшъуашэр ахэм апае мафэ къэс банэр ары.

— Цыфыр псэуным пае шхэн фае нахь, шхэным паеп зыкыщылэр, — гупшысэр лъигъэклогъагъ француз композитор цлэрылоу Берлиоз.

Композитор сэнэхьатыр кыыхэсхынымклэ ыкли иску-ствэм лъэгэплэ гъэнэфэгъэ горэхэм сачынэсынымклэ а цыф цлэрылохэм ягущылэхэм сэрклэ мэхьэнэ ин ялэу шы-тыгъ.

Гъэхьагъэу сшлыгъэхэм са-кышчымыгъэуцоу клуачлэ го-рэм ренэу сызылпщэщтыгъэ...

Композитор узэрэхъуштыр...

Шыпккъэ, пшъэрылъ къин зыфэсшлыжьыгъэр.

1978-рэ Илъэсыклэм ыуж кымэфэ мафэхэм ащыщ го-рэм Адыгэ клэлэгъэджэ ин-ститутым (джы Адыгэ къэра-лыгъо университетым) ипро-фессорэу Кларэщэ Зейнаб си-гъусэу Тбилиси сыклогъагъ. Хьаклэщэу «Ивериём» тыкы-щыуцугъагъ.

Нэр плэпхэу къалэр дэ-

хагъэ, агъэлъэллэрэ чыплэ зэ-фэшхьафыбэ дэтыгъ. Ау сэр-клэ анахь мэхьанэ зилагъэр, сшлогъэшлэгъонэу сызылпщэ-щтыгъэр цыфхэр зэрэзэфы-щытхэр, зэрэздэгущылэхэрэр ары.

Композиторэу В.П. Соло-вьев-Седоим апэрэу Тбилиси зельэгъум итхылъэу «Пути-до-роги» зыфилорэм кыщитхы-гъагъэхэр сыгу къэкыжьыгъэх: «Урамым иадырабгъу шыс-лъэгъугъ трамваеу къэуцугъэм кыкылыгъэр блэкырэ цыф го-рэм гущылэгъу зэрэфэхъу-гъэр. Нэбгыритлуми яшъыпкъэу, алэхэр дашыхэзэ, зыгорэ кы-зэфалуатэщтыгъ, трамваим ис-гъэхэри кыкылыгъэхэу ахэм ахэгущылэщтыгъэх. Къэхъурэр кыызгурымылоу сыкъэгумэкли Сосико сеупчыгъ. Адрэр цыф-хэм ахахы, нэбгыритлоу зэдэ-гущылэгъур къезгъэжьагъэмэ къэхъугъэмклэ яупчи, псынклэу кыгъэзэжьыгъ. «Зыпари къэ-хъугъэл, — ылуагъ Сосико, — трамваир зыгъэлорышлэрэм икъоджэгъу горэ зельэгъум, трамваир кыгъэуцугъэу ащ зыгорэ кыфелуатэ. Адрэхэ-ри ашлогъэшлэгъонэу а зэдэгущылэгъум хэлажьэх».

Сэри сшлогъэшлэгъоныгъ цыфэу гужъагъэр урамым исыд фэдэрэ чыплэ щалъэ-гъугъэми, трамваир кыгъэу-цунышъ, рагъэтисхьан зэра-лъэкырэр.

Ятлонэрэ мафэм консерва-ториём сыклуагъ. Искусствэм иижьырэ унэхшо зетегъэпсы-хьагъэ зысэлъэгъум, сыкъэ-гумэкыгъ. Сыкыызетеуцуагъэу тлэкырэ ащ сеплэу сыщы-тыгъ. Студентхэу мыгужьон-хэм пае елъэклонхэрэм сэри сахахы, апэрэу консерва-ториём ипчъэшхьалу сельзбэ-кыуагъ.

Зэклэми апэу сызэклогла-гъэр шлэныгъэмклэ проректо-рэу, композиторэу, профес-сорэу Шаверзашвили Алек-сандр Василий ыкьор ары. Ащ сшхъэ фэгъэхьыгъэу тлэклу кыфэслуатэмэ зэрэшлоигъор кысылуагъ.

— Хэтмэ уащыщ, сыд фэдэ гъэсэныгъэ уи?

Сэри сыгумэкыизэ джэуап естыжьыгъ:

— Адыгеим сыкъэклы, культурэмклэ Краснодар ин-ститутыр къэсыухыгъ, къалэу Кемеровэ имузыкальнэ взвод къулыкъур шысхыгъ. Куль-турэмклэ организации, учреж-дение зэфэшхьафхэм лф ащысшлагъ, ау сызщеджэ сшои-гъор Тбилиси дэт консерва-

ториер ары, сыда плэмэ гъудж-хэм якультурэрэ адыгэхэм якультурэрэ музыкэм ылъэ-ныкъоклэ бэ зэфэдэу ахэ-лпыр.

Профессорыр кысэдэлугъ ыкли тлэклу лушхыпцыкли, кы-луагъ:

— Кло, ащыгъум еплъ, ау композитор отделением нэб-гыритф нылэп пстэумкли аштэ-щтыр, о яхэнэрэ чыплэр кы-уатыным пае Грузием куль-турэмклэ и Министерствэ или-зын ищыклагъ. Чыплитфымэ яз уубытын зэрэмылэкыштыр кыбгүрэлөклэ сэгугъэ. Ушэ-тынхэу птын фаехэм япрог-рамми къалых.

Программэр къалысхыгъ, ушэтынэу бгуу стын фаеу кыс-пыщылыгъ. Сэнэхьатэу кы-хэсхыштымклэ сэ зэхэслъхьа-гъэу усэ гъэнэфэгъэ къяхы-лэн фэягъ, ащ нэмыклэу фор-тепианэмклэ, сольфеджиомклэ, гармониемклэ, музыкальнэ ли-тературэмклэ, тарихьымклэ ушэ-тынхэр стынхэ, урысыбзэмклэ сочинение стхын фэягъ. Про-граммэм дэгъоу нэлуасэ зызы-фэсэшым кыызгурылуагъ счлэхьанымклэ гүгъэплэ хьатэ зэрэщымылэр, ау сыкыызэклэ-клонэу сыфэягъэп.

Мыекъуапэ кызысэгъэзэ-жым, а лъэхьаным культу-рэмклэ хэку гъэлорышлэплэм пэцэныгъэу дызезыхэщтыгъэ Пэнэшъу Руслъан Хьатыгъу ыкъом дэжъ ащ лъыпытэу сыклуагъ. Консерваториём сы-члэхьаным пае джыри зы чы-плэ зерищыклагъэр, ащклэ Гру-зиём культурэмклэ и Мини-стерствэ изын кыситын зэ-рэфар кыфэслогъагъ. Бэ ты-римыгъашлэу Пэнэшъу Рус-лъан СССР-м культурэмклэ иминистрэу щытыгъэ П.Н. Де-мичевым лъэу тхылъ фигъэ-хыгъ. Тбилиси дэт консерва-ториём икомпозитор от-

деление джы-ри зы чыплэ Адыгеим пае кыфыха-гъэкынуу ар клэлъэлущтыгъ. Лъэпкъ кад-рэхэм лъэшэу тызэрэщыклэ-рэр ащ кы-щырилотыкыгъ. СССР-м куль-турэмклэ ими-нистрэ кы-гъэхьыжьы-гъэ тхыгъэм «Кыфыхэгъэ-кылыгъэн фае» зыфилорэ гу-щылэхэр иты-гъэх. А тхы-гъэр Грузием культурэмклэ и Министер-ствэ лэклагъэ-хьагъ. Джащ тетэу бронь кысатыгъ.

Пэнэшъу Руслъан лъэ-шэу сыфэраз, сыда плэмэ

композитор сыхъуным пае ишлогъэшхо кысэкылыгъ: илъэ-ситфым кыклогъэу мылькукли кыызделэгъ, бэрэ консерва-ториём кысфыеоштыгъ, си-еджэн зэрэклорэм кыклогъэу-члэщтыгъ, сыгу кылытэщтыгъ.

Тадэжъ сыкыызэклогъым ушэтынхэм зафэзгъэхьазы-рэу езгъэжьагъ. Сыхьатищ-пллы фэдиз Бетховен исона-тэу N 20-р зызгъашлэзэ фор-тепианэм сыкызрысштыгъ. Езбырэу ар зызгъэшлэгъагъ. Илъэсныкъом кыклогъэу фор-тепианэмклэ, гармониемклэ, соль-феджиомклэ урокхэр къалысхы-щтыгъэх. Адыгэ къэшъо мэ-къамэхэмклэ вариациехэр стхы-гъэх ыкли оред заулэ згъэ-хьазырыгъагъэ.

1978-рэ илъэсым щылэ ма-зэм кыщегъэжьагъэу бэдзэ-огъум и 1-м нэс мафэ къэс сыхьати 10 — 12 лф сшлэ-щтыгъэ.

Гъэмэфэ жьоркыыр къэсыгъ, ушэтынхэм ауж ихьэгъэн фэ-ягъ. Тбилиси сежъэн зэхъум сигупсэхэм, синыбджэгъухэм яцыхьэ кыистелыгъ, сиджэ-гогъухэм кысылалогъагъ: «Егъашлэми зыдаклорэм члэ-хьэшъуштэп, члахьэми, щеджэ-шъуштэп».

Жъы дэдэ хъугъэ общежи-тие горэм сырагъэтисхьагъ. Унэу сызэрысым ит столым зи теплхьан лъэкынуу шы-тыгъэп, сыда плэмэ чэщырэ шъуаехэм ащ кыщачыхьэ-щтыгъэ.

Апэрэ ушэтыныр сэнэхьа-тэу сызфитегъэпсыхьагъэм-клэ стыгъэ. Ыпшэклэ зигугъу къэсшлыгъэ вариациехэр ары. Ау усэр сшомыхьатэу нэужым згъэстыжьыгъэ. «Щы» кыс-фагъэуцугъ, ащ нахьыби сы-щыгугъын слъэкынуу щыты-гъэп. Тарихь закьомклэ «пллы» къэсхыгъ. Адрэхэмклэ — «щы».

Сэ зыр ары зышлэрэр шхьаклоу сшхыгъэр зыфэди-зыр, къинэу слъэгъугъэр сы-зэрэчлэхьащт ушэтынхэр сты-хэ зэхъум. Клэлэгъаджэхэм агу кысэгъуштыгъ, ау занклэу бэмэ кысалуагъ консерва-ториём сыщеджэныр къин дэ-дэ кызэрэсщыхъуштыр. Ары пэпчъ сыгу хэкыштыгъэми, ало-рэр зэрэмытэрэзыр сиеджен-клэ агурызгъэлэожьыным ренэу ыуж ситыгъ.

Апшэрэ музыкальнэ гъэсэ-ныгъэ силагъэми, оркестрэм лфшлэнышхо дэсшлагъэми, сы-кыызчлэхьагъэм нэмыкл шлэ-ныгъэ ищыклэгъагъ.

Ушэтынхэр зысэтыхэ нэ-ужым, сычлэхьагъэми, сычлэ-мыхьагъэми сымышлэу, та-дэжъ сыклогъыгъ. Тхьамафэ тешлагъэу телеграммэ кыс-луклагъэу консерваториём сы-зэраштагъэмклэ къэбар итэу. Ащ ылапэ клэдзэжьыгъагъ проректорэу А.В. Шаверза-швили.

Гъуни-нэзи имылэу а къэ-барым сигъэгъушлогъагъ. Зэ-рэунагъоу Тбилиси тыклонэу итхъухьагъ. А лъэхьаным си-клэлэу Азэмат апэрэ клас-сым клонэу щытыгъ. Тилэр зэклэ тцэжьыгъэ, къэдгъэнэгъэ за-къор пианинэр ары. Апэрэ лъэхьаным а тцагъэхэм аклэ-кылыгъэ ахъщэр дгъэфедэнэу итхъухьагъ. Зымы илэпылэгъу тыщыгугъыштыгъэл, сэ сесэ-гъагъ силофыгъохэр зэклэ сэр-сэрэу зэшлосхынхэм. Илъэс еджэгъур аублэнклэ тхьамэ-фитлу щылэу Тбилиси тыклуагъ, сыда плэмэ тызэрысыштым, шъэожьыер еджаплэу зыдэклогъ-штым ыкли нэмыкыбэмэ тя-гупшысэн фэягъ.

Тыкызыщыуцущтыр тымышлэу лъэшэу тыгумэкыштыгъ. А лъэ-хьаным сичылэгъоу Уджыхъу Тамарэ Тбилиси щыпсэуштыгъ. Мыекъуапэ ар къэклуагъэу ты-зызэклогъэм, тызэгъусэу Грузи-ём тызэдэклогъэу тетыубытагъ. Москва иклэу Сыхъум клорэ мэшлокум титысхьаным пае билетхэм якъыдэхын къины-шхо пытлэгъуагъ. Сшына-хыжьэу Шыхьам «Москвич» цыклогъу илэм зыдэтштагъэхэр (пстэумкли ящикитлүмэ адэ-фагъэх) багажником дилъхьа-гъэх. Шытхьалэ мэшлокур лу-кынуу щытыгъ, ау, хабзэ зэ-рэхъугъэу, ар къэгужьоштыгъ. Зым адрэм ыгу кылытэзэ, къэбар горэхэр кызэфэтула-тэмэ, тытэзеклүхьэзэ уахътэр дгъаклоштыгъ. Джащ фэдиным илъэсибл зыныбжэ шъэожьые цыклогъу тигъусагъ ыкли лъэ-шэу ар пшыгъагъэ. Мэшлокур къэси, станциём тылулыгъ.

Сурэтым итыр: **Тбилиси дэт консерваториём ипроректо-рэу, профессорэу, композиторэу А.В. Шаверзашвили.**

(Джыри
кыкылъэкылошт).

Олимпиадэр рагъэжъэнкӀэ мэфӀи 106-рэ къэнагъ

МэшлӀотхъуабзэр гъогу тет

Олимпиадэм имэшлӀотхъуабзэ Москва мэфӀицэ къыщырахъа-кӀыгъ, зэлӀпыхым нэбгырэ 500-м ехъу хэлэжъагъ. Нэужым ар къэлэ зэфэшхъафхэм адахъашт, километрэ мин 65-рэ ыкӀушт. МэшлӀотхъуабзэм икӀехъакӀын нэбгырэ мин 14 хэлэжъэ.

БлэкӀыгъэ тхъамафэм Олимпиадэм имашӀо Толстойхэм яхэ-плагъэу Яснэ Полянэм цылагъ, Рязань нагъэсыгъ, къуашъом исхъу Муром дахъагъ, Суз-далърэ Ивановрэ чырбыщым хэшӀыкӀыгъэ унэжъхэм «сэлам ащырихыгъ».

Тыдэ ахыгъэми, мешлӀозэлӀ-пыхым цыфхэр фэчэфхэу къы-пэгъокӀых. Тэри эстафетэр къыд-нэсышт. Адыгэ Республикэм ар мезаеи иапэрэ мафэхэм къэсышт. Урысыем исубъект пстэумэ ащыцэу Олимпиадэр зыщыкӀошт къалэу Шъачэ анахь пэблагъэр Адыгеир ары.

Олимпиадэм имэшлӀозэлӀпыхъуон и 7-м тикъэралыгъо икӀэлэ шъхъалэ къынагъэси, зэрэхэгъагушхоу къыщырахъакӀынэу гъогу те-хъагъ. Автомобиль 31-рэ, байкер 200 ыкӀи ухъуамакӀохэр игъусэхэу ар Урымым къырахыгъ. Краснэ Площадым эстафетэр щегъагъ, мезаеи и 7-м, 2014-рэ илъэсым ар кӀымэфэ Олимпиадэр зыщыкӀошт къалэу Шъачэ нагъэсышт.

МэшлӀотхъуабзэм игъогуанэ гъэнэфэгъахэ. Мыекъуапэ мешлӀозэлӀпыхыр къызэрэсыщтым зыфегъэхъазыры, игъогу шъхъа-лэхэр агъэкӀэжъых, ахэм аб-гъухэм Олимпиадэм итамыгъэ-хэм ясурэтхэр атырагъэуцощыт.

Пэшлорыгъэшъуэ зэрэгугъэ-хэрэмкӀэ, Олимпиадэм имашӀо ипподромым щыпэгъокӀыщтых, къалэм игупчэ шъхъалэ цагъэ-мэфэкӀышт, къэгъэлъэгъон зэ-

фэшхъафхэр къэлэ стадионым щыкӀоштых. Олимпиадэм имашӀо Адыгеим икӀэлэ шъхъалэу Мые-къуапэ нэбгырэ 60-мэ къыщы-рахъакӀышт. Ахэм ащыщых Олимпиадэ зэфэшхъафхэм япризерэу, Мюнхен 1972-рэ илъэсым щыкӀогъэ Олимпиа-дэм текӀоныгъэр къыщыдзэ-хыгъэу, хыльэхэр зыӀэтырэ спортсменэу Чыржын Мухъар-бий, Сидней щыкӀогъэ Олимпи-

адэм чемпион щыхъугъэ шхон-чау Сергей Алифиренкэр, Олимпиада-80-м призер щыхъу-гъэу Емыж Арамбий, Паралимпийскэ джэгунхэм 2008-рэ илъэсым Пекин дышъэр къы-щызыхыгъэу, Лондон 2012-рэ илъэсым щыкӀогъэ Олимпиа-дэм тыжын медаль къыщы-дзэыхыгъэу Валерий Понома-ренкэр.

Эстафетэр лъагъэкӀотэшт

самбэмкӀэ дунаим гъогугъу 11-рэ чемпион щыхъугъэу Хъа-санэкъо Мурат, хыльэхэр зы-Ӏэтырэ спортсменэу, дунаим ичемпионэу Родион Бочковым, зэрэдунаеу анахь къушхъэ лъэги 7-у тетым адэкӀогъэу Максим Богатыревым, дзюдом-кӀэ Европэм икубок къэзы-хыгъэу Ордэн Заур, нэмыкӀ-хэми.

Нэбгырэ мин пчъагъэмэ зэлӀ-пахыгъэ факелхэм агухэм яфэ-багъэ халхъэ, ар Олимпиа-дэм хэлэжъэшт тиспортсмен-хэм альэгъу, ащ егъэгушхох, якъарыу къыхегъахъо. Сыдигъуи тиспортсменхэм дзеу Олим-пиадэхэм закыщагъэлъагъорэп, джыри къахыщт медальхэм япчъагъэ хэхъонэу афэтэлэ.

ШЪАУКЪО Аслъангуаш.

Адыгабзэм изэгъэшӀэн нахъ теубытагъэ ищыкӀагъ

Уахътэу зыхэтхэм елъты-гъэу цыфхэр сыд фэдэ лӀоф агъэцакӀэми екӀуалӀэх. Адыгаб-зэм изэгъэшӀэни ащ фэдзэ къехъы. Апэрэ илъэсхэу ады-гэмэ еджэн-тхэн амал ялэ зэ-хъум (Совет хабзэр къызыда-хым) пшъэрылӀэу лъэпкъым зыфигъэуцугъагъэр нафэ — зэкӀэ еджэнхэ, тхэнхэ альэкӀы-нэу загъэсэныр ары. А мур-дыр адыгэмэ къадэхъугъ.

Мы мафэхэу нэмыкӀ хэгъэ-гухэм арысхэм ячӀыгужъ зыкъа-гъэзжыи ашӀоигъо зыщыхъугъэм адыгэхэм (гуцылӀэм пае, Си-рием щыпсэхуэрэр) адыгабзэмрэ урысыбзэмрэ экӀыгухэу охътэ клэкӀыкӀэ сабийхэми, зыныбжэ икӀугъэхэми зерагъэшӀэн фаеу мэхъу. ЩыӀэныгъэм къызэри-гъэлъагъорэмкӀэ, зыныбжэ икӀу-гъэу, зиакъыл нахъ къэкӀуа-гъэхэм ежъ-ежъырэу бзитӀур зерагъашӀэ ашӀоигъоу, ащ лъы-гулӀэхэу къыхэкӀы. Ахэм уаде-

лӀэныр нахъ псынӀкӀ. Арышъ, а зигугъу къэтшӀыгъэхэр къыдэп-лъытэхэзэ, бзитӀур адыгэу хэку-жъым къэкӀожъыхэрэм ягъэ-шӀэгъэным егупшысэгъэныр нахъ тэрэз, уахътэм къыгъэуцурэ пшъэрылӀэхэр игъом зэшӀохы-гъэхэ хъуным фэлажъэ. Ар къагъэшъыпкъэжъы республикэ гъэзетхэм къыхаутырэ тхыгъэ-хэм.

Апэ хэгъэунэфыкӀымэ сшӀо-игъор бзэр псынӀкӀэу ягъэшӀэ-нымкӀэ ныбжым мэхъанэшъо зериӀэр ары. Ар зэкӀэми дэгъоу ашӀэ. ЕтӀанэ сабийхэм бзэхэр зерагъэшӀэнхэмкӀэ нэрылӀэгъу ӀэпылӀэгъухэм лъэшэу лӀофыр къагъэпсынӀкӀэ. Арышъ, адыгэбзэ гуцылӀэу яптырэм имэхъанэ псынӀкӀэу анэсынымкӀэ сурэт-хэм яшӀогъэшхо къэкӀо. Ахэр бгъэфедэхэ зыхъукӀэ, гуцылӀэу ягъэшӀлӀэщтым фэдитӀу, фэдищ хэбгъэхъон олъэкӀы, гуцылӀэу зимэхъанэ ашӀэрэр нахъыбэ

мэхъу. Сурэтхэм бзэу зэбгъа-шӀэрэр, ябгъашӀэрэр щыӀэныгъэм епхыгъэу, псалъэу бгъэпсырэм щыбгъэфедэрэ гуцылӀэхэр зэп-хыгъэ хъунхэмкӀэ яшӀогъэшхо къэкӀо. Сабийхэр бзитӀум фегъ-гъэджэнхэмкӀэ профессорэу Тамбий Джантыгъэ ублӀэплӀэ классхэм апае иучебникхэр бгъэфедэхэмэ ӀэпылӀэгъушхо къыуитышт. Ахэр тхылъеджапӀэ-хэм ачӀэбгъотэщтых.

Адыгэу бзэр нахъ куоу зэ-зыгъашӀэ зышӀоигъоу, жабзэм игъэпсын ишапхъэхэм нэлуасэ зафэзышӀынэу фаехэр щылӀэх. Журналистэу М. Лебедевам къызэритхырэмкӀэ, Сирием къы-кӀыжыгъэ зэшхэу Осимрэ Би-барсрэ ащ фэдэх, ахэм бзэм итеории ящыкӀагъ. Теорием ехыӀлӀэгъэ лӀофыгъохэр дагъ-тэщтых тхыль-ӀэпылӀэгъоу «Изу-чаем адыгейский язык» (ав-торыр З.У. Блэгъожъ, А.Н. Блэгъожъ, Мыекъуапэ, 1997-рэ илъэс). Мыщ адыгабзэмрэ уры-сыбзэмрэ зэгъэпшагъэхэу, зэфэхъысыжыгъэу, щысэхэмкӀэ къэгъэшъыпкъэжыгъэхэу мате-

риалхэр дэтых. Мыхэм узы-фэе щысэхэр адэбгъотэщтых.

Арышъ, адыгабзэр языгъа-шӀэхэрэми зэзыгъашӀэхэрэми ӀэпылӀэгъу гъэнэфагъэ ящыкӀагъ: бзэр зэбгъашӀэрэми, ар ежъ ышӀэ зэрэшӀоигъом тетэу зэ-рэпылӀыи мэхъанэшхо яӀ. Ар ренэу къыдэлъытэгъэн, ащкӀэ щылӀэ тхылхэр дэбгъэфедэнхэ фае.

ЕтӀани бзитӀушӀэныгъэм къы-дэлъытэгъэн фаеу тэ, езыгъа-джэхэрэмкӀэ, гу зылытӀтэн фаер адыгэу хэкужъым къэ-кӀожъыгъэр лӀофэу, лъэныкъоу зыпылӀын ыгу хэлъыр ары. Зыр шхын гъэхъазырын — щэн-щэфэн лӀофым пылты шӀоигъу, ад-рэр Ӏэзэным фэцагъ, яцэнэ-рэм псэолъэшӀыныр ыгу рехъы, общественнэ лӀофшӀэнхэр зыгу рихыхэрэри ахэтых. Спортыр зикӀасэхэри макӀлӀ. Тыдэ укӀуа-гъэми, а лъэныкъохэм ачагъэ-федэрэ терминхэр дэгъоу умы-шӀлэхэ хуэштӀ. Ахэр игъом къы-плӀэкӀхъагъэхэ зыхъукӀэ, сэнэ-хъатым ехыӀлӀэгъэ лӀофшӀэнхэр бгъэцӀкӀэнэу амал къыплӀэкӀхъэ.

Хэкужъым къэзыгъэзэжыыхэу адыгабзэмрэ урысыбзэмрэ псынӀкӀэу зэзыгъашӀэхэ зышӀо-игъохэм къашхъапэшт лӀоф-шӀэнэу къыхахырэм ехыӀлӀэгъэ гуцылӀэхэр къаугъоинхэмкӀэ тхыль-ӀэпылӀэгъоу «Адыгэ-урыс зэдэгущыӀалъэу» («Адыгейско-

русский разговорник» З.У. Блэгъожъ, А.Н. Блэгъожъ) атхыгъэу Мыекъуапэ 2009-рэ илъэсым къыщыдӀэкӀыгъэр. Ащ шъхъаф-шъхъафхэу, чыплӀэу узэрыфэ-рэм елътыгъэу бгъэфедэнэу хъурэ гуцылӀэхэр адыгабзэки урысыбзэки къыщытыгъэх. Ахэм акӀыгъоу гуцылӀэхэу угуцылӀэн зыхъукӀэ уищыкӀэгъэштхэр адэб-гъотэщтых.

Ахэм ягугъу къызкӀэсшӀырэр бзитӀур — адыгабзэри урысыб-зэри охътэ клэкӀыкӀэ цыфхэм зерагъэшӀэн фаеу уахътэм пшъэрылӀэ къегъэуцущы ары. Зигугъу къэсшӀырэ екӀолӀакӀэм лӀофыр нахъ къыгъэпсынӀкӀэу сеп-лӀы.

Тхыль ӀэпылӀэгъухэу адыгаб-зэмрэ урысыбзэмрэ арызэбгъэ-шӀэнэу щылӀэр макӀлӀ. Ахэм джыри зэ ахэллӀэжыгъэмэ нахъышӀу.

Ау ахэм къыдэгъэкӀыжыгъэан фаехэр ахэтых. Нахъыбэрэм лӀофыр псынӀкӀэу зэрэзэшӀохыгъэн фаем тырэгущылэ, ау тшӀэн тлъэкӀыщтым щыцэу зэшӀотхы-рэр макӀлӀ. Ионым тыхэкӀлэу, типшъэрылӀхэр зэшӀотхыхэмэ, тапӀкӀэ нахъ тылӀыкӀотэнэу къысшӀошӀы.

БЛЭГЪОЖЪ Зулкъарин.
Адыгэ къэралыгъо универ-ситетым ипрофессор, бзитӀу-шӀэныгъэмкӀэ илабораторие ипаш.

Нахъыбэм хэбзэгъэуцугъэм дырагъаштэ

Цыфхэм япсауныгъэ къэухъу-мэгъэным фӀлорышӀэрэ феде-ральнэ хэбзэгъэуцугъэу Уры-сые Федерацием и Президент зыкӀэтхэжыгъэм къызэрэдӀыты-тэрэмкӀэ 2013-рэ илъэсым мэ-къуогъум и 1-м къыщегъэжъа-гъэу общественнэ чыплӀэхэм тутын уащешъон уфитӀэп. Мыщ обществэр тӀоу ыгощыгъ: зы-хэм ар игъо дэдэу алытагъ, адрэхэм ащ дырагъэштагъэп. Хэбзэгъэуцугъэм кӀуачӀэ илэ зы-хъугъэм мээу заулэ тешӀагъэми, мыщ еплӀыкӀэу фырялӀэр цыф-

хэм непи къыралотыкӀы, зэдэ-гуцылӀэх, зэпэуцужъых. Илъэс пчъагъэ хъугъэу тутын ешъо-хэрэм яеплъыкӀэ къэшӀэгъуаеп, ау ащ пымыщагъэхэм шӀэпхъа-кӀэхэр игъо дэдэу алытэ.

Тутын узыщешъон уфимыт чыплӀэу агъэнэфагъэхэм зэу ащыщ кӀэлӀцыкӀу джэгупӀэхэр. Бэрэ тӀэлъэгъу зисабий зыгъэ-джэгурэ ны-тыхэм тутыныр алугъэнагъэу, зымы пымылӀхэу мыщ фэдэ чыплӀэхэм ащысхэу. АщкӀэ ахэм щысэ дэй къагъэ-лъагъо. Сыда плӀомэ зыныбжэ

имыкӀугъэхэм яцыкӀлугъом щегъэжъагъэу цыфым шэн дзеу къыхафэхэрэр нэрылӀэгъу афэ-хъух, нэужым нахъыжъхэм акӀы-рыплыхъэхэ ахэм ащыщыбэхэм мы гъогу дэдэр къыхахы. Арышъ, сабийм ыпашхъэ ту-тын е аркъ ущешъоным ыпӀкӀэ бэ узэгупшысӀэн фаер.

Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу къэралыгъом ипашэ зыкӀэтхэ-жыгъэм еплӀыкӀэу фырялӀэр зэдгъашӀэмэ тшӀоигъоу нэбгы-рабэхэм зафэдгъэзагъ. Нахъы-бэм ащ дырагъаштэ, анахъэу

сабий цыкӀлхэр зыщыджэгурэ чыплӀэхэм тутын уащешъо-ныр ашӀотэрэзэп, нэбгырэ зы-рызхэм ар ежъхэм яӀофэу алытэ. Ау сыдэу щытми, хэб-зэгъэуцугъэм обществэр нахъ къыгъэушыгъ, ыпӀкӀэ бэрэ рек-ламэ ашӀыщтыгъэ тутыныр те-левидением, Интернетым, гъэ-зетхэм зэращытымылӀэгъужы-рэр гъэхъэгъэшӀоу пльытэн фае. ӀэкӀыб къэралыгъуабэхэм мыщ фэдэ шапхъэхэр бэшӀагъэу ача-гъэфедэх, общественнэ чыплӀэм тутын щешъоу къаубытыгъэм

административнэ тазырэу ра-гъэтырэри макӀлӀ. А шӀыкӀэм техъаным Урысыер джыри пэ-чыжъ, сыда плӀомэ хэбзэгъэ-уцугъэр зэрэщылӀэр ашӀэзэ джы-ри мыщ фэдэ чыплӀэхэм ту-тыныр бэхэм ачагъэсты, по-лицием икӀуылыкӀушӀэхэри ахэм ябгъукӀохэу пльэгъушт. Мээу заулӀкӀэ шӀэпхъакӀэхэр зэкӀэми агъэцакӀэу зэрэмыхъуштыр къыдгурӀэлэ, ащ нахъ охътабэ ыхышт. Ау ащи цыкӀу-цыкӀузэ тыкыфӀэклӀонэу тыщэгугъы.

(Тикорр.).

(Къызыкълъыкълорэр чъэпыогъум и 12-м къыдэкълъгъэм ит).

— Хъатитэкъор кълэлэ шлагъо хъугъэ, колхоз лoфми щыщынэрэп, ихати йыгъэкълэп, ичэуи зэгъэпэшыгъ, — тэмашъхъэм тес нахъыжъхэр щэгъушлукълх. «Зэгъэпэшыгъэм» къырагъэкълорэр сэ сшлэрэп, ау чэу дэдзыгъэхэм ягъу-мыгъэ зыплъэгъукълэ, иныжъ горэм а чэур къышлхъагъэу къыппщэхъу.

Аминэ цыкълу мэфэ ханэ имылэу былымхэр зыщалыгъэр фермэу Лэбэкълэй дэтым макло. Кохъо кълыкълхэр теклы-хъагъэм фэдэу ытамэ телъ зэпыт. Илофшлэн нэфшъэгъо клэтэджэным епхыгъэу, джац нэмазшлыгъом мынахъ пасэу унэм ехъажы. Ау бэрэ сэлъэгъу щэджагъохэм адэжъ зэ лъэсэу, зэ шыоу, зэ кум исэу тичылэгъунэ шъофклэ къуаджэм къыдэхъажы зыхъукълэ. Джащыгъум шхэнэу къэкълэжышъ ары. Тадэжъ къызыскълэ, Амзанми е сэрми тызилъэгъукълэ, сэлэм къытимыхэу хъурэп. Ар зэригъэцэкълэрэ закъор арми — ылэ къелэтышъ, ынэгъу ихыгъэу къытлугъшлэзэ, «сэлэм» къызэрэтилорэм фэбагъэу хэлным — угукълэ зыфыуегъэцэи. Тэмашъхъэ клэлэцыкълухэм инэу тэгъэшлагъо цы лужъу кълорып зытиз ылапшъэхэм ягъумагъэ. Къарыушхо зэрахэлми теджэнджэшыжърэп. Лoф дэзышлэхэрэм къызэралъуатэрэмклэ, ащ изакъоу чэм лэхъогъушхор къыфэгъэ-загъэшъ, ылэпшъытлукълэ хыльгъэ бэдэ-дэ зэрехъэ. Ежыыр ары щэмэджышхор зылыгъэу люцернэ цынар непэ тло-гъогъоу къафиупклэзэ, ащ фэдиз былмыр гъэреным зыгъашхэрэр. Кълмафэр къызыскълэ гъусэ имылэу ылапшъытлукълэ ебзыр къакъырэм къычлэхы, чэмхэм аклиутэшт хъэуарзэр губгъом къырешы, мэкъури кухъэ-кухъэу былымхэм ягъэшхэгъу къэси къычищэзэ, шхынлъэ кълыхъэхэм адизэу адетакъо.

Клолэхшоу хэлъымклэ емыхъопсэрэ хъулыфыгъэ гори къуаджэм дэсэпын фай. Анахъэу джэгъу-ешхэ-ешъохэм ащыхъотлэ-бжъэтлэныр зикълэсэ клэлэжъхэр ары. Ежыым зыгорэм зышлуигъэнагъэу, бэнагъэу е зэуагъэу егъаши алъэгъугъэп. Ащ фэдэ ышъхъэ зэримылыр пшлэшъ ыгъэхъу шлоигъу плонэу логъушлукълэ зэпыты, цыкълуи ини зэфэдэу шъабэу адэгъушылэ. Ащ фэдэ цыф шлагъор синанэ ыльэныкълэ къызэрэтхэшлыхъагъэр сидуагъэу, тидэ сапэ къыщидагъэми, нэшлукълэ сепллы.

Зэчырмэ якъэлон зытэхым, псэпэ тыныр къытпэзыгъохынуу унэм къыкълыгъэр ежъ Аминэ цыкълон, жъы дэдэ хъугъэ ян ары. Ау ар джыри зэрэныо пытэр изыгъэзакълэки, Тхъэ къызэрэтфельэлугъэ мэкъэ чанми къыуагъашлэщтыгъэ.

Щагум тыкъызыдэкълыжым, гъогур къызэпычмэ, къапэчынатлэу тиллакълорэр зыдэлъ къэхалъэм зиунэ гупэ фэгъэзэгъэ Бэхъатыхдэм адэжыи тыдэмыхъэу тыблагъэкълыгъэп.

— Псэкълоды, илэ заом илъэхъан нэмыкълэ хэгъэгъу зэкълэжым, шъузэбэ тхъамыкълэм изакъоу лъфыгъэхэр къыплэхэнэгъагъэх. Лпыр къыфигъэкълэжынуу джы къызнэсыгъэми Тхъэм щыгугъэу елъэлэу щыс, — чылэм дэлъ къэбарып тэ зэхэтымыхыгъэм фэдэу Кэпъанэ къытилогъагъ.

Нэужым Хъасанэдхэм адэжъклэ Кэпъанэ тигъэкълуагъ ыкли Енэмыкъом яурам тытыригъахы, ащ тес унагъохэр зэкълэдгъэкълыгъэх. Ахэри зэрэхэтхэу зэкълэмкли тызылухъагъэр унэгъо пшылукълу фэдизын фай.

Тадэжъ тыкъызэкълэжым, чэщныкълор къэблагъэщтыгъэ. Тикъэкълухъан зэрэдгъэжъагъэм Амзанэрэ Кэпъанэрэ ыгъэрзэагъэхэу лъэбэкъоу тыдзыгъэ пэпчэ пломи хъунэу, зэпехэзэу къызэфалотэжыштыгъэ. Сэри сырзэагъ. Шыпкъэ, апэрэ унэгъо зыщыпллым талохъэфэкълэ зэчыр къэлоным нахъ сыфэкълэщыгуагъ. Нэужым жъыбгъэ гуауо сфэмылъэгъурэр тлэкълу къызэрэсэгъоуагъэмрэ сыкъэпшъынэу зэрэжъэгъагъэмрэ унэм сыкъакъудыжы фехъэгъагъ. Ау зи къызыхэсымыгъэщэу гъунэм нэсэу саклыгъунэу сыпыллыгъ. Армырмэ, зичэзыу

къэкълухъагъум Амзанэрэ Кэпъанэрэ сыздырамыщэжъэн алъэкълыщтыгъэ.

Зэчырхэр къызыфэтлогъэ унагъом ахъщэу къытатыгъэр лэхыщэу Кэпъанэрэ Амзанэрэ агощыжы зэхъум, сэ сапыллыжыгъэп, сызэрэпшъыгъэм къыхэкълэу. Синанэ тызэригъэшхагъэм тетэу сыгъолыжыи, псынклэу сыхэчъыгъэ. Ащ ыпэкълэ къэсшлэжыырэр къыстефэжыгъэ сомищыр Амзанэ сишъхъантэ члэгъ къызэрэчлхъэщтыгъэр ары...

Ятлонэрэ пчыхъэр

Джыри дунаир къызылхъагъэти, унэм тикълын тымылэкълэу, пчыхъэхэр клоштыгъэх. Бирамыр зэрэмыжъэжыым паче ар тшлоигъоджэшхуагъ. Умышлэмэ бжы-

Тиурам тыгъэр

Роман

Къыщыкълэ

Ятлонэрэ
тхылым
щыщы
пычыгъохэр

Сурэтыр авторым ышлыгъ

хъэ ое чыылэр тэ къытпеорэм фэдагъ. Мафэр тыгъэпс ошлоу макло тшлошызэ, щэджэгъоужым адэжъ ошлэ-дэмышлэу къылыгъэ жъыбгъэм пщэфхэр ошъогум къырилъасэщтыгъэх. Етланэ ахэр псынклэу зэлъыушлукълэ тыгъэр зэлъауплыцлэщтыгъэ, жъыбгъэ гуаор зыклэт ошхыцэ цынэшхохэми къыратлупщыщтыгъэ. Ащ ыпкъ къыкълэ зэрэкълуаджэу зэкълэдгъэкълынэу амал тилагъэп. Ау тызыпыллыгъэр, Тимэзлышъо игъунапкъэмэ тарымыкълэу икълэпстэуми танэсынэу ары. Ащ паче зы унагъом тло тылхъэу къыхэкълыгъэп.

Къыкълэлыклогъэ ятлонэрэ пчыхъэкълухъагъум лъэмыджым илэгъо-благъоу щыс унагъохэм тахэхъэгъагъ. Ащыгъум Осман дэжъклэ къыщыклэтыдзи, Хъалими, Мыхъамоди, Мэдждэшхоми, Тауи, Хысэми, Къади, тэмашъхъэ мынэу псыныбэ шъыпкъэм нэсырэм зэкълэ тесхэми яунагъохэр къызэпклэдгъэкълыгъэх. Джащ лoфыр щытылхыгъэу тлуи тыкъызежъэжым, Кэпъанэ къаигъэ ышлэ, Тлахырэдхэм апэмычыжъэу профилым клэрыс ятэщым дэжъ тылхъанэу къыригъэчъыгъагъ. Ащ сэ сыфэгъахэп, гъэрэкло Тусэ тучаны тызелофитэм ахъщэр сшлудэ-зышхыгъагъэр арыгъэти. Етлани нахъыжъхэм алоу зэп зэрэзэхэсхыщтыгъэр а Хъамодэ диныр икълэнэклалъэу, нэклмазэр зылыгъэхэми адэхъашхэу. Ащ фэдэм нэклмэзэ пчыхъэ лъаплэм зэчырхэр къыфэплонхэр къызэремыкълурэр, псапэ зэрэмыхъуштым сицыхъэ зэрэтелыр Кэпъанэ еслоштыгъэ клэзгъэ-гъожыи сшлоигъоу. Ежыыр ащ ипэгъокълэу къыздэхъашхыгъэ нылэп.

— Сятэщым псапэу къысигъэлэжыштым сыфалэкълэ арэп шъузыкъласщэрэр, — къытилоштыгъэ ащ.

— Адэ плъэгъун фалэмэ, неущ кълуи хъугъэ ныла, — ахъщэр зэрэсшлуишхыгъэм паче тыгу фэлплъэу Амзанэрэ сэрэрэ игугъу тшлы зыхъукълэ ишыпкъэу къыддыригъаштэщтыгъэми, джы ащ зызыкълыфикълудырэр къызгурылоштыгъэп.

— Арэу уфэе дэдэмэ къыослон, — Кэпъанэ къызэтеуцуи, зыкъысфызэригъэзэкълыгъ. — Джа ахъщэу тучаным шашлудышхырэм щыщ тлэкълу гор нэмылэми, къыклэкълэтыхнэу сшъхъэ

къыхъагъ. Дэгъуба сомитф нахъ мыхъу-ми къытитмэ. Ащ паче нахъ тхъамыкълэ зэрэмыхъуштымклэ шъуфаемэ Тхыи къышъуфэслон, — игукъэкълэ зэрэшлодэгъур арыклэ энэгъуагъо ыгу къэзылэтыщтыгъэр, лугъушлукълым хэтыгъ.

— Соми къызэрэтимыщтыр ащыгъум сэ къыосэлэ, — къыздыригъаштэ сшлоигъоу, ау джынэс зызэриушъэфыгъэмклэ сыгу зыгъэпллыгъэ Амзанэ къэгъушылэ.

— Ар сыда къызэрыпшлагъэр? — иныбджэгъу сшынахыжъ къеупчлы.

— Тучаным цыкълухэр зычлахъэхэкълэ зыкъызэрафишлырэр мафэ къэси сэлъэгъушъ ары. Хъалэвэ пллэмыешхоу нэбгыритлум къыпфэмылэтыщтыр зытелым дэжъ зэрэклалэхэу, такъыр

Хъурмэ Хъусен

къызэримыкълыгъэр къызгурылопагъэу Кэпъанэ ылэгъуапэ сыкъежъудыи, тыдэжъугъэкълыжъ къызгъэкълэу ыкли къызэрежъэжъэу ыуж зыкъыздзэным сыфэхъазырэу. Ау ежыым къызэкълэклон гухэлъ илагъэп..., ошлэ-дэмышлэу икълэрыкълэу «Шъэлэуатыр» къыхидзэжыгъ. Амзани ащ зэрэмыжъагъэм ишыхатэу дэжъуни ымылоу нэгъэуплэлэгъу залэрэ лъыплъэу щытыгъ. Етланэ клэхъажыи шлоигъоу ари куо фехъагъ. Ащ дэжыым шъхъаныгъупчышым агузэгурэм остыгъэ шъагъэм инэф гъожышэ лужъу апчым къыклокълыридзэу ригъэжъагъ. Нэужым пчэу сэхым икълу-къукуу макъэ шлуклаерэ къэлугъ. Ар зызэпэужыым пчэу онтэгъур цлалэзэу къылуки, шлуцлэу закълэу пчэшъхъалум зыгорэ къытеуцауагъ.

— А нынэх, сшъхъэ мэхэрэгъушъ, нахъ чыжъэу сыкъэкълотэн слъэкълыщтэл, шъуащыщ горэ моу къэрэклэу, — щэлур дыхэтэу бзылфыгъэ мэкъэ хыбэир къэлугъ.

— Сэ сыкъышлэжыи хъуштэл, — Кэпъанэ сшынахыжъ елушъэшъагъ.

— Ащыгъум о кло, — Амзанэ саплэлэу къелынклыгъэти, сызэрэфэмыер елогъу симыфэу сечъэжъагъ. Сыкъэуцужыи сымылэкълызэ, къэджагъэм ыпашъхъэ силъэдагъ. Пчэшъхъалум тетым ыпкъ итеплэу джы унэ клошым къыпсырэ нэфэу зыплэлутым дэгъоу къыгъэнафэщтыгъэ: ар бзылфыгъэ од кълыхъагъ, шъхъэтэхъоу шлуцлэкълэу шъуамбгъоу ынатлэ клэпхэгъагъ.

— Ма, нынэ, — къыщэигъэ ылэ кълыхъэ дэдэу къысшыхъугъэу, гу тесымышлыхъапэу сызылэлабэм, тхылыплэ зэтеуплэнклэгъэ мынэу слэгъу къырилъхъагъэр зэрэхъэщэм джэнджэщ фысилагъэп. — Зыкъызыгъэзэкълыжыгъоу симыфэзэ исымэджэ макъэкълэу сыгу зэригъэгъоу, хыльгъэу жъы къыщэзэу къыпидзэжыгъэ: Зэчырхэр дэгъоу къэшъулуагъэх, нынэ. Тхъэм бэгъашлэу шъуешлыхъ...

Тыкълэпхъэклонзэ щагур къэтыбгынэжыгъ тучанышхом имылыку зэрэфаеу хэсэу къытщыхъурэ унагъом игупыкълэу зыфэдизыр къэзыгъэлъэгъорэ ахъщэм нахъ псынклэу тытеплэу тшлоигъоу. Къэлэпчэкълыб тыкъызэрэхъужъхэу Кэпъанэ ахъщэр слыхы, мазэм ылэныкълэу итлукълэу щызэпикълудыи гъэу тлэкълурэ шлункълым зыщыкълырэпллым къылуагъ:

— Сомитфын фай.

Амзанэ ащ цыхъэ фимышлыгъэу къысшыхъугъэ лаби ахъщэр къызылэклэхым. Ар мазэм щыкълырыпллыгъэ, етланэ къылуагъ:

— Сомитф лoф илэкълэу сыгугъэрэп.

Сэ ахъщэм зи хэсымышлыкълыхэу алытэгъэн фай, сишлэшлэу зэрагъэшлэнэу пыллыгъэхэп, сэри къалысхэуи зэпэспллыхъагъэп. Шыпкъэрэ плотмэ, ащ фэдизэу сигъапэщтыгъэп ахъщэм ибагъэ. Сэрклэу икълуштыгъэ зэрэтучанэу зышхэу зыфалорэмэ зыгорэ агу зэрэпыкълыгъахэр.

Ежъ нэбгыритлур инэу зыгъапэщтыгъэм Кэпъанэ псынклэу хэкълыплэу къыфигъотыгъ. Ащ ренэу джыбэм илъэу къыздырихъаплэрэ сырныч къэмланэр зэрилыгъыр ыгу къэкълыжыи, гулэзэу къырипхъотыгъ. Сырнычыпэр зыхэгъанэм нэфынэу къыпыкълыгъэр псынклэу клосэжыгъэми, зэкълэми тлэгъугъэу афызэхэмыфырэ ахъщэр зэрэсомищыр. Ар сэ сшломэклагъэп, тызылхъэгъэу унагъохэм ащ фэдиз къытэзытэу къахэкълыгъэр зырыз дэдагъэти.

— Олахъэ сэ тятэщым нахъыбэкълэу сышыгъыгъэм. Клоу пшлудышхыгъагъэр къыуитыжыгъэу фэдэу джы къызыщыгъэху, — Кэпъанэ къылуагъ. А гушылэхэм ахъщэр сэ сизакъоу къысатынэу къырегъэкълэу ары къызэрэсшыхъугъагъэр. Ау сыхэукуагъэу къычлэкълыгъа.

Амзанэ зиушъэфыгъэти, къаигъэкълэу Кэпъанэ къыхытигъэдзыгъэр шломэкълэми, шлуабэми къызгурылоштыгъэп...

(Джыри къыкълэлыклогъэ).

Кобл Якъубэ илъэужжхэр тилъаплэх

Дунаим щызэлъашлэрэ цыфым игъашлэ зихъожкIэ, ишлулагъэ зэрагъэлъаплэрэ щылэныгъэм кыщыпъагъо. СССР-м изаслуженнэ тренерэу, педагогикэ шIэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу, самбэмрэ дзюдомрэкIэ мыекIопэ бэнэплэ спорт еджаплэм лъапсэ фэзышлыгъэ Кобл Якъубэ фэгъэхыгъэ фильмэр Мыекъуапэ щытырахы. Журналистэу Емыж Мулиэт ащ юф дешлэ. Адыгэ Республикэм икIэлэ шъхалэ быслымэн къэхалъэу дэтым тыгъуасэ зэлукIэгъоу щыкIуагъэм цыфыбэ хэлъагъэ. Кобл Якъубэ исаугъэт а чыплэм щэгъэсы, ащ икIызылэхын ехылыгъэ зэхыхэр зэхашчт.

зилэ Аристотель Спировым. — Лъытэныгъэу фашыщтыгъэр лъэужэу кыгъэнагъэм кьеушыхьаты. 1968-рэ илъэсым Мыекъуапэ сыкIакIуи, Кобл Якъубэ сипащэу бэнэклэмэ зафэгъасэу сыфегъэагъэ. А лъэханым дэгъоу кызыгурылогъагъэ лъытэныгъэ ин зыфашырэ тренер-кIэлэегъаджэм сызэрэулагъэр. Якъубэ спортымкIэ Адыгеир дунаим лъагъэу щилэтыгъэ. Республикэм ицIыф анахь цIэрыломэ ар ащы. Зэлъашлэрэ тренерым гухэлъ инхэр илагъэх, игъонэмысэу тхэкIыжыгъэ...

— Якъубэ ошлэ-дэмышлэу дунаир ыхъожыгъэ, — кылуагъэ Олимпиадэ джэгунхэу Москва щыкIуагъэхэм дзюдомкIэ джэрэ медалыр къащыдэзыхыгъэ Емыж Арамбий. — Сэ сшъхэкIэ непэ Якъубэ сщэкIэ.

Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу АщыбэкIэ МыкIамэт зэрэгумэкIырэр хэпшыкIэу зэхыхэм кыщыгушылагъэ. Тренер цIэрылом игъусэу илъэсыбэрэ юф зэришлагъэр, кIэлэегъэджэ шыпкъэу Якъубэ зэрэщытыгъэр щысэ зэфэшхьафхэмкIэ кыушыхьатыгъэ. Цыф бэ-

гъашлэ Я. Коблыр мыхъугъэми, физкультурэмрэ дзюдомрэкIэ институтыр Мыекъуапэ кыщызэлурегъэхын, еджэплэ гупчэ ышын ылъэкIыгъэ. Москва зыкIокIэ, Адыгеим шлоу фишлэ шлоигъор агуригъэлоныр кыдэхуштыгъэ. ШIэныгъэхэмкIэ доктор хушчтхэм ялофшлагъэ кызыщадухумэрэ Советыр Мыекъуапэ щызэхышлагъэ. Бэ, бэ ащ юфэу ыгъэцкIагъэр, ыгъэцкIэ шлоигъуагъэри.

Европэм самбэмкIэ ичемпионэу ГостэкIэ Хъумэр, физкультурэмрэ дзюдомрэкIэ институтым идоцентэу Алексей Дорошенкэр, нэмыкIхэу зэхыхэм кыщыгушылагъэм Кобл Якъубэ тренер цIэрылоу зэрэщытыгъэм даклоу, егъэджен-пIуныгъэ юфым, спорт псэуалъэхэр шыгъэнхэм зэрапылгыгъэр хагъэунэфыкIыгъэ. Яныбджэгъушлоу, якIэлэегъаджэу, Iэпылэгъу къафэхун зылъэкIырэ цыф лъэшэу, цыф гумыпсэфэу ар щытыгъэ.

«ЩыIэныгъэм куоу узыхапплэкIэ, бгъэхьагъэм узэрегупсэ-филлэщтыр кызыгурылорэп. Шапсыгъэ шьолпырым сызэрэщыпIу-гъэм, Адыгеим сызэрэщыпсэу-

рэм ар къапкырэкIыми сшлэрэп, ау юф сымышлэу сыщысыныр кысфегъэкIурэп», — зэ кытылогъагъэ Кобл Якъубэ.

Адыгэ кьэралыгъо университетым ишагу спорт Унэшхоу щэгъэпсырэм Кобл Якъубэ ыцIэ фаусы зэрашлоигъор, Урысыем ихэшыпыкIыгъэ командэхэм зэлукIаплэу ар зэралэщтыр, дунэе зэнэкIокъу гъэшлэгъонхэр зэрэщызэхашчтхэр зэхыхэм кыщылауагъэх.

Адыгэ Республикэм дзюдомкIэ ихэшыпыкIыгъэ командэ итренер шъхалэу Бастэ Сэлымэ изэфэхьысыжъхэм гушлуагъо ахэлъ. ДзюдомкIэ Адыгеим ибэнэклохэр джырэблагъэ Санкт-Петербург щылагъэх. ТихэшыпыкIыгъэ командэ Урысыем изэнэкIокъу апэрэ чыплэр кыщыдихыгъэ. Кобл Якъубэ ар кылыгъэужыгъэмэ, лъэшэу зэрэгъушлэщтыгъэм тыхыгъэ телъ. Тренер цIэрылом илофшлагъэ, кьэкIокIэ уахтэм телытэгъэ гухэлъэу илагъэхэри агъэлъаплэхэзэ, ахэр лъызыгъэ-кIотэнхэ зылъэкIышчт цыфхэр непэ кытхэтых. Арышъ, Кобл Якъубэ фэгъэхыгъэ фильмэу тырахырэр гукъэкIыж чыжъхэм зэрэпхыгъэм имызакъоу, неущэр мафэм зэрэтелытагъэм лъэшэу кыгъэбаишчт.

ХьасанэкIэ Мурат, Владимир Гуринын, Лъэцэр Хьазрэт, КIое Хьазрэт, Аристотель Спировыр, МэрэтыкIэ Сахьид, нэмыкI спортсмен цIэрылоу Адыгеим илэхэр, тренер-кIэлэегъаджэхэу непэ кытхэтхэр Кобл Якъубэ исаугъэт еплъыхэзэ, сьд фэдэ гупшыса зэлъызыштагъэхэр? Сурэтыш цIэрылоу Еутых Асе сау-гъэтым ишын хэлэжъагъэ. Ащ иеплпыкIэхэр, нэмыкI цыфхэу Я. Коблым исаугъэт юф дэзышлагъэхэм лъэпкъ шлэжыым зыкырагъэлэтыгъэу тэлъытэ. Кобл Якъубэ ишъхьэгъусэу Джарэт зэхыхэм хэлэжъагъэхэм, фильмэм юф дэзышлэхэрэм зэрэфэразэр кытылуагъэ.

Сурэтхэр зэхыхэм кыщытырахыгъэх.

БАСКЕТБОЛ. АПШЪЭРЭ КУПЭУ «Б»-р

Апэрэр кыыхыгъэ, ятIонэрэр...

«Родники» Ижевск — «Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ — 79:52 (25:13, 18:9, 15:9, 21:21). Чъэпыогъум и 22-м Ижевскэ щызэдешлагъэх. «Динамо-МГТУ»: Гапошин — 14, Хмара — 3, Блэгъожъ, Болотских — 9, Фещенко — 7, Лундако — 4, Милютин — 3, Севостьянов, Лавриненко, Воротников — 10, Дудко — 2.

Апэрэ ешлэгъур Адыгеим икомандэ 79:75-у кыыхыгъэ. ЯтIонэрэ зэлукIэгъур бысымхэм зэрэхышчтыр ешлэгъум кыыхыщытыгъэ. «Динамо-МГТУ»-м итренер шъхалэу Андрей Си-

нельниковым ар кыдилъыти, тиспортсмен ныбжыкIэхэри зэлукIэгъум хигъэлэжъагъэх.

ИлъэсыкIэ зэнэкIокъум тикомандэ ешлэгъуи 4 илагъэ, щыр кыыхыгъэ. ШэкIогъум и 16 — 17-м «Динамо-МГТУ»-р Тамбов икомандэ Мыекъуапэ щылукIэшт.

НэкIубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэр ыкIи кыдэзыгъэкIырэр: Адыгэ Республикэм лъэпкъ юфхэмкIэ, IэкIыб кьэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкыгъэхэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кьэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редактор
шъхалэр
ДЭРБЭ
ТИМУР

Редактор
шъхалэм
иапэрэ гуадзэр
МЭШЛЭКЪО
Саид

Редактор
шъхалэм
игуадзэр —
пшъэдэкIыж
зыхырэ
секретарыр
ХЪУРМЭ
Хьусен

Редакциер
зыдэшылэр:
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыж зы-
хырэ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын юфхэмкIэ,
телерадиоокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлъы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэлары-
шлэпI, зэраушыхьа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4000
Индексхэр
52161
52162
Зак. 3529

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахтэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахтэр
Сыхьатыр 18.00